

VATANPARVAR

Сайтимизга ўтиш
учун QR-кодини
телефон орқали
сканер қилинг.

2020 йил 12 июнь, №24 (2879)

3-бетда
ЎҒЛОНЛАР ХИЗМАТГА
ОТЛАНДИ

4-бетда
ЗАМОНАВИЙ «ТЕРМИЗ»
ДАЛА-ЎҚУВ МАЙДОНИ
фойдаланишга топширилди

● Америка Қўшма Штатлари Президенти Дональд Трамп Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёевга мактуб йўллади. Хатда у 1 май куни «Сардоба» сув омборининг тўғони қисман қулаши оқибатида жабрланганларга ҳамдардлик билдирди.

«Шахсий эътибор ва тезкор чоралар кўриш орқали Сиз лидерлик хусусиятларини намойиш этдингиз. Давлат департаменти ва АҚШ Халқаро тараққиёт агентлиги ҳам ушбу фожиага жавобан дарҳол чора кўрдилар ва кўмак кўрсатишга қаратилган саъй-ҳаракатларимиз учун маблағ ажратдилар. Америка Қўшма Штатлари ушбу мушкул пайтда Ўзбекистон ва унинг халқига елкадошдир», дея таъкидлади Дональд Трамп.

● 2020 йил коронавирус эпидемияси шароитида рецессия эмас, балки иқтисодий ўсиш тахмин қилинаётган Шарқий Европа ва Марказий Осиёдаги ягона мамлакат Ўзбекистон бўлиб қолиши башорат қилинмоқда. Бу ҳақда Жаҳон банкининг июнь ойида чиққан «Жаҳон иқтисодиёти истиқболлари» маърузасида сўз юритилган.

Шарқий Европа ва Марказий Осиё минтақаси иқтисодиётида 4,7 фоизлик пасайиш тахмин қилинмоқда. Минтақадаги йигирма тўрт давлат орасида биргина Ўзбекистон 2020 йилда 1,5 фоизлик ўсишга эришиши кутилмоқда.

Интернет материаллари асосида тайёрланди.

ЎЗБЕКISTON

8 КЎКРАГИДА
КЎРҒОШИН ЗАХМИ

16 «ЖАЙХҲҲН ЖАҒАСЫНДА
ЕСКЕН БАЙТЕРЕК»

17 ФИДОЛИҚДАН
УЛУҒЛИҚКА
ЭРИШГАН АЁЛ

18 КАРАНТИН ДАВРИДА
ТАДБИРЛАР
ҚАНДАЙ ЎТКАЗИЛАДИ?

ЖАРАЁН

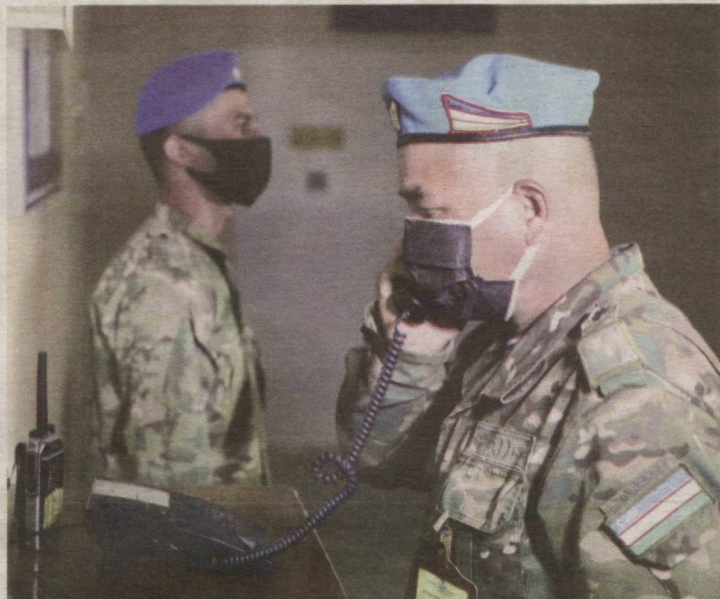
ЎҚУВ ЙИЛИ ШУНДАЙ БОШЛАНДИ

Жорий ҳафта аввали ҳарбий хизматчилар учун муҳим янгилик билан бошланди: Мудофаа вазирлиги қўшинларида 2020 – 2021 ўқув йилига старт берилди. Барча қўмондонликлар учун янги ўқув йилининг шиори эълон қилинди: «Юксак касб маҳорати ва ҳарбий интизом – ҳар бир ҳарбий хизматчининг Ватан ҳимояси учун қўшган ҳиссасидир!»

Ўқув мавсумининг танта-нали очилиш маросимларида мудофаа вазирининг янги ўқув йили бошланиши муносабати билан қўшинларга йўллаган мурожаати барча ҳарбий хизматчиларга ўқиб эшиттирилди.

мидаги жанговар-хизмат фаолиятларида муваффақиятлар тиланди.

Тошкент ҳарбий округига қарашли ҳарбий қисмларнинг бирида ўқув йилининг илк ўқув-амалий машғулоти ўтка-

Қолаверса, ўтган йилларда ҳарбий хизматчилар томонидан халқаро ва вазирлик миқёсида эришилган салмоқли натижалар эътироф этилиб, юрт посбонларига йил даво-

зилди. Ўқув йиғини (тревога) сигнали асосида ташкил этилган кўргазмали машғулот аввалида ҳарбий хизматчиларга хавфсизлик талаблари ҳамда карантин қоидаларига қатъий

риоя қилиш зарурлиги таъкидланди. Юксак шижоат, кўтаринки руҳ ва юқори савияда ўтказилган ҳарбий машғулотдан кўзланган асосий мақсад шахсий таркибнинг жанговар

шайлигини оширишга қаратилди.

– Бугунги машғулотда гуруҳ, взвод шахсий таркибининг тревога сигнали бўйича амалга оширадиган ҳаракатлари машқ қилинди. Бу ҳарбий қисм бўлинмаларининг жанговар вазиятларда ўз олдига қўйилган вазифаларни қисқа фурсатда тўғри ва аниқ бажаришда асқатади, – дейди лейтенант Турғун Тоштурдиев. – Ҳарбий қисмимизда бўлинмалар ўртасида маънавий-маърифий, жанговар тайёргарлик бўйича ўзаро мусобақалашиб, дўстона ва соғлом рақобат муҳити шаклланган. Янги ўқув йилида ушбу беллашувларни янада жадал суръат ва юқори савияда олиб боришни режалаштирганмиз.

ЙИГИТ ОМОН БЎЛСА...

ЎҒЛОНЛАР ХИЗМАТГА ОТЛАНДИ

Ватан ҳақида сўз кетганда катта-ю кичик унга муқаддас, мўътабар дея таъриф беради. Шунинг учун ҳам оилада улғаяётган фарзандларга болалигидан бу муқаддас маъвони асраб-авайлаш, уни муҳаббат билан севишни ўргатадилар. Юртга садоқат ва муҳаббат руҳида камол топган авлодлар эса вақтлар ўтиб Ватан корига ярайдиган, эл юкига елка тутадиган ўғил-қизлар бўлиб етишадилар. Куни кеча жойлардаги мудофаа ишлари бошқармаси йиғин пунктларида муддатли ҳарбий хизматга кузатилган ўғлонлар ҳам шундай фидойилар сирасидан.

Бутун дунёда кузатилаётган COVID – 19 пандемияси Ўзбекистонни ҳам четлаб ўтмади. Мамлакатимизда карантин тартиби жорий этилганлиги сабабли фуқароларнинг муддатли ҳарбий хизматга жўнаб кетиши вақтинча кечиктирилган эди. Ниҳоят, карантин тадбирлари юмшаган айни вақтда Президентимизнинг 2020 йил 26 февралдаги «Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг муддатли ҳарбий хизматга навбатдаги чақируви ҳамда белгиланган хизмат муддатини ўтаб бўлган ҳарбий хизматчиларни Қуролли Кучлар резервига бўшатиш тўғрисида»ги қарорига асосан тегишли кўрик-танлов ва синовлардан ўтган ёшлар миллий армиямиз сафларига жўнаб кетишди.

Белгиланган тартибга кўра, дастлаб чақирилувчилардан COVID – 19 бўйича тест таҳлиллари олинди. Таҳлил натижалари чиққанидан сўнг муддатли ҳарбий хизматга кузатилди.

Шу муносабат билан ташкил этилган тадбирлар карантин қоидаларига тўлиқ амал қилинган ҳолда, улар бир марталик тиббий ниқоблар ва қўлқоплар, антисептик воситалар билан таъминланиб, ижтимоий масофалар сақланган тарзда тана ҳароратла-

ри текширилиб амалга оширилди.

– Ватан тинчлиги ва осойишталигини қўриқлаш – ҳар бир йигит учун муқаддас вазифалардан бири. Бу вазифага киришаётганимдан фахр-

ланаман, – дейди чақирилувчи Ёрқин Эрқинов. – Бугун Ватан олдидаги олий бурчни адо этишга отланыпман. Бундан қувончим чексиз. Армия сафларида хизмат қилиш орзуим эди. Мана, орзуим ушалди. Мен Ватаним, халқим билдираётган ишонччи ёруғ юз билан оқлашга, элимиз тинчлиги, сарҳадларимиз дахлсизлигини сақлаш йўлида сидқидилдан хизмат қилишга сўз бераман!

Муддатли ҳарбий хизматга кетаётган йигитлар учун темир йўл транспортларида алоҳида вагонлар ажратилди, ҳар бир вагонда шифокорлар назорати ўрнатилиб, чақирилувчиларни хизмат жойига етказиб бориш белгиланди.

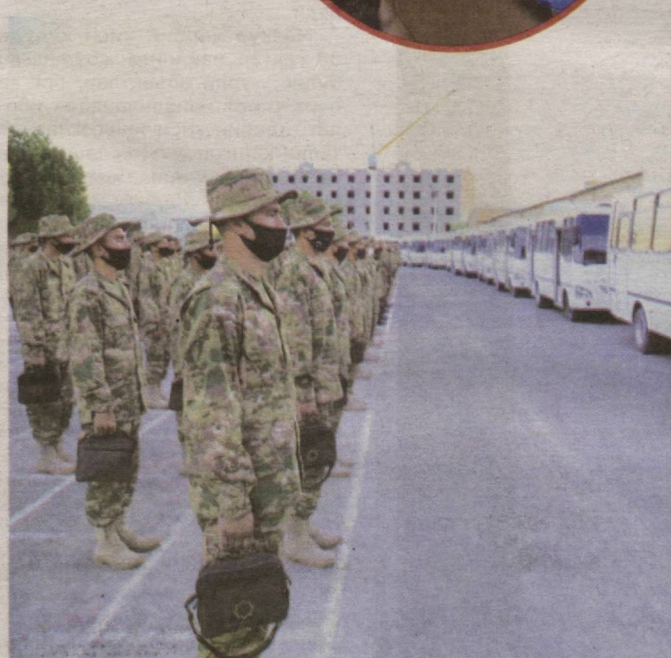
Чақирилувчилар етиб боргач, улар 14 кун давомида карантинда бўла-

дилар. Вазият қониқарли эканлигига ишонч ҳосил қилингач, машғулотларга киришилади.

Улар билан машғулотларни ташкил этиш юзасидан масъулларга тегишли кўрсатмалар берилиб, йўриқномалар ўтказилган.

Майор Гулнора ҲОЖИМУРОВА

ИСЛОҲОТ

“ Мамлакатимиз армияси нафақат минтақада, балки жаҳон миқёсида ҳам ўз нуфузига эга. Бу нуфуз ҳарбий хизматчиларнинг жанговар шайлиги билан белгиланади. Жанговар қудрат эса, шубҳасиз, дала-ўқув майдонларида тобланади. Бугунги кунда юртимизнинг барча ҳарбий округларида қўшин турларининг замонавий жанг амалиётларини жаҳон стандартида татбиқ этишлари учун ана шундай дала-ўқув майдонлари қайтадан бунёд этилаётир.

Жануби-ғарбий махсус ҳарбий округнинг «Термиз» дала-ўқув майдонида ҳам 2019 йилнинг октябрь ойидан 2020 йилнинг май ойларига қадар Мудофаа вазирлиги ҳамда Сурхондарё вилояти ҳарбий-маъмурий сектори томонидан кенг қўламли бунёдкорлик ва реконструкция ишлари амалга оширилди.

Яқинда Сурхондарё вилоятида жойлашган ҳарбий қисм ва «Термиз» округ дала-ўқув майдонининг тантанали очилиш маросими бўлиб ўтди.

Унда Ўзбекистон мудофаа вази-

ЗАМОНАВИЙ «ТЕРМИЗ» ДАЛА-ЎҚУВ МАЙДОНИ фойдаланишга топширилди

ри генерал-майор Баҳодир Курбонов, Сурхондарё вилояти ҳокими Тўра Боболов, Жануби-ғарбий махсус ҳарбий округ қўмондонлиги, давлат ва жамоат ташкилотлари масъуллари, Қуролли Кучлар ва бир гуруҳ меҳнат фахрийлари ҳамда Ўзбекистон ёшлар иттифоқи фаоллари иштирок этдилар.

Очилиш маросими аввалида давлатимиз мадҳияси янгради.

Сўз олганлар мазкур полигонда

яратилган инфратузилмаларнинг Жанубий оператив йўналишда хизмат бурчини адо этаётган Ватан ҳимоячиларининг жанговар, маънавий ва жисмоний тайёргарликларини янада оширишдаги

аҳамияти хусусида тўхталди.

Мудофаа вазири Сурхондарё ҳарбий-маъмурий сектори раҳбари, вилоят ҳокими Т. Боболовни полигон реконструкциясига қўшган ҳиссаси учун муносиб тақдирлади.

Мазкур ҳарбий қисм ҳудуди 38 гектар майдонда жойлашган бўлиб, турли объектлар, боғ ва очик спорт майдонларидан иборат. Ҳарбий қисм иншоотларида тўлиқ капитал таъмирлаш ҳамда қурилиш ишлари амалга оширилди. Штаб, тиббиёт пункти ва ўқув биноси замонавий андазалар асосида таъмирланди. Ўқув биносида ҳарбий хизматчилар тактик, техник, отиш тайёргарликлари, оммавий қиргин қуролларидан ҳимояланиш фанларининг назарий асосларини пухта ўзлаштиришлари учун барча турдаги замонавий ўқув кўргазмалари мавжуд. Мазкур ҳарбий қисмнинг ёндош ҳудудида «Термиз» округ дала-ўқув полигони жойлашган бўлиб, унинг майдони 128 000 гектарни ташкил этади.

Янгидан қуриб битказилган ҳарбий қисм ошхонаси эса бир вақтнинг ўзиде 1 000 нафар ҳарбий хизматчини ўз бағрига сиғдиради. 4 та ётоқхонада мукаммал

таъмирлаш ишлари олиб борилиб, бир вақтнинг ўзида 1 300 нафар ҳарбий хизматчини жойлаштириш учун барча шароитлар муҳайё.

Замонавий тренажёрлар ва анжомлар билан жиҳозланган спорт залида бир вақтнинг ўзида 80 – 100 нафар ҳарбий хизматчи бокс, кураш, қўл жанги, тош кўтариш ҳамда жисмоний машғулотлар билан шуғулланиши мумкин.

Иштирокчилар полигоннинг барча ўқув нуқталари билан танишаркан, ҳарбий хизматчиларнинг жанговар имкониятларини бево-сита кузатди.

Юқори савияда ташкил этилган мажмуавий дала-ўқув машғулотлари чоғида тадбир иштирокчилари ва меҳмонлар жанубий сарҳадларда турли мутахассисликларда

хизмат қилаётган Ватанимиз ҳимоячиларининг жанговар ва тактик куч-қудрати қай даражада эканлиги ҳақида тасаввурга эга бўлишди. Тоғ тайёргарлиги мутахассислари, муҳандислар, разведкачилар, оммавий қирғин қуролларидан ҳимояланиш йўлакларидagi машғулотлар ҳам меҳмонларда ёрқин таассурот қолдирди.

Бугунги кунда миллий армиямизнинг куч-қудрати полигонларда, замонавий ҳарбий тренажёр майдонларида тобланиб, тобора юксалиб бораётир. Бу ўғлонларнинг қудратини кўриб, юртимиз ҳимояси ишончли қўлларда эканлигига амин бўламиз.

Алибек ОМОНТУРДИЕВ

Юксак касб маҳорати ва ҳарбий интизом – ҳар бир ҳарбий хизматчининг Ватан ҳимояси учун қўшган ҳиссасидир!

“ Замон шиддат билан ўзгармоқда. Бу замонда яшаётган инсонлар, уларнинг дунёқарашидаги эволюция жараёни ҳам ана шундай тезкорлик ва янгиланиш асосида ўз-ўзини қайта ишлаб борапти.

Ҳаётий мисол келтирайлик: барчамизнинг қўлимизда уяли алоқа воситаси бор. Ундаги интернет хизматини фаоллаштиришингиз билан телефонингизга кўплаб вазифаларни бажарадиган муҳим дастурларнинг эскиргани ва уни янгилашингиз (обновление) кераклиги ҳақида хабар келади. Табиийки, янги дастур сизга янги имконият ва қулайликлар тақдим эта олади.

Мана шу оддий мисол ҳам Қуролли Кучлар тизимидаги жанг услуб ва услубиятининг

МАЖМУАЛИ НАЗОРАТ МАШҚЛАРИ

янгича усул ва услубда

замонавий кўринишларини ўзлаштириш, янги қараш ва фикрлашнинг нақадар муҳим эканлигини кўрсатиб турибди.

Марказий ҳарбий округнинг Жиззах гарнизонидаги ҳарбий қисм ҳарбий хизматчилари янги усул ва услублар асосида ташкил этилган 11 йўлакдан ўтиб, мажмуали назорат машқларини бажаришди.

Янги ҳаёт ва ташаббус билан ташкил

этилган ушбу йўлаклар муҳим вазифаларни бажарадиган юрт ўғлонларини реал вазиятларда аниқ ва тезкор ҳаракат қилишини таъминлайди. Улар жисмоний ва руҳий зўриқишларни енгизиш ҳамда душманга руҳий босим ўтказиш, гаровдагиларни яқка тартибда ҳаракатланиб озод этиш ва ярадорларни эвакуация қилиш чоғида хатосиз ўт очиш, жуфтликда ҳаракатланган ҳолда отиш позицияларини ўзгартириш, ҳарбий-тиббий тайёргарлик

меъёрларини бажариш ва ҳаракатланувчи нуқтадан тўғри нишонга олиш каби вазифаларни ўзида мужассам этган машғулотларни юксак савияда бажариб, билим ва кўникмаларини синовдан ўтказишди.

Таъкидлаш жоизки, мазкур йўлаклардан биринчи мартаба Марказий ҳарбий округнинг ҳарбий хизматчилари ўтди. Улар йўлакдаги бир-бирдан мураккаб бўлган тўсиқларнинг барчасидан тез ва аниқ ўтиб, нишонларни йўқ қилди ва белгиланган вазифани ўз вақтида бажарди. Эндиликда ушбу йўлаклар тунги шароитга ҳам мослаштирилади ва барча полигонларда жорий этилиб, амалиётда кенг қўлланилади.

Исломжон Қўчқоров,
«Vatanparvar»

БИЛИМЛАР САРҲИСОБИ

“ Аввал хабар қилинганидек, Мудофаа вазирлиги тасарруфидаги олий ҳарбий таълим муассасаларида битирувчи босқич курсантларининг давлат имтиҳонларини топшириш жараёни қизгин паллага кирган. Барча синовлар белгиланган карантин қоидаларига қатъий риоя этган ҳолда амалга оширилмоқда.

Қуроли Кучлар академиясида ўтказилаётган давлат имтиҳонларида битирувчиларнинг 4 йил давомида олган назарий билим ва амалий кўникмалари синовдан ўтказилмоқда. Чет тили, гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлардан давлат имтиҳонлари йирик аудиторияларда ўтказилаётган бўлса, муҳандислик таъминоти, отиш ва тактик махсус тайёргарлиги, радиацион, кимёвий ва биологик ҳимоя қўшинлари тактикаси сингари фанлар бўйича синовлар дала-ўқув полигониди ташкил этилмоқда. Барча имтиҳонлар пандемия шароитида ўрнатилган карантин қоидалари асосида, ижтимоий масофани сақлаган ҳолда, тиббиёт

ниқоби, антисептик воситалардан фойдаланиш орқали ташкил этилмоқда.

Бўлажак лейтенантлар жангининг ахлоқий-руҳий таъминоти, ҳарбий педагогика ва психология, кийим-кечак, озиқ-овқат, ёнилғи-мойлаш материаллари таъминотини ташкиллаштириш, муҳандислик қурол-аслаҳа, техникаларини эксплуатация қилиш ва таъмирлаш каби фанлар бўйича топшириқларни ҳам аъло даражада бажармоқда.

Ахборот-коммуникация технологиялари ва алоқа ҳарбий институти

Ўзбекистон Қуроли Кучлари Умумҳарбий

ДАВЛАТ ИМТИҲОНЛАРИ ҚАНДАЙ ЎТМОҚДА?

низомлари ва бошқарув ҳужжатлари, тактик, жисмоний тайёргарлик ва спорт, ҳарбий техник, ҳарбий махсус тайёргарлик ва криптографик ҳимоя воситаларига техник хизмат кўрсатиш,

гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар бўйича имтиҳонлар битирувчиларнинг ўзлаштириш кўрсаткичларини юзага чиқармоқда.

– Битирувчи курсантлар давлат имтиҳонларини қабул қилувчи комиссия олдида 5 йил давомида малакали профессор-ўқитувчилар, офицерлардан олган билимларини маҳорат билан намойиш этмоқда, – дейди капитан Шерқўзи Ҳакимов. – Ишонамизки, шогирдларимиз институтда олган билим ва кўникмаларини Қуроли Кучларимиз қўшинлари таркибида янгича инновацион ғоялари билан миллий армиямиз қудрати ва салоҳиятини юксалтириш, ахборот-коммуникация соҳасида рақамли иқтисодиётни ривожлантиришга ўз ҳиссаларини қўшади.

Чирчиқ олий танк қўмондонлик-муҳандислик билим юртида ҳам айна жараён

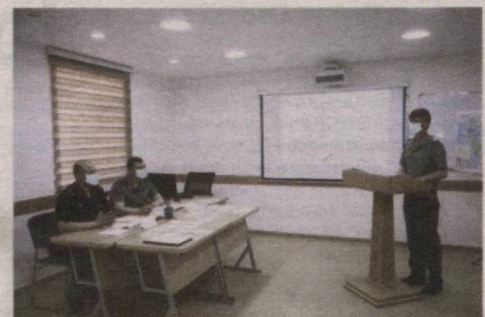
давлат имтиҳонларини қабул қилиш бўйича шакллантирилган жадвалга асосан олиб борилмоқда. Курсантларнинг ўтган йиллар давомида ҳарбий, илмий, табиий, гуманитар фанлардан олган билимлари ошқора, шаффоф ва холисона

баҳоланмоқда. Имтиҳоннинг барча жараёнлари видеокузатув мосламалари орқали тўлиқ ёзиб олиняпти.

Психологик операцияларни олиб бориш асослари, бўлинмаларнинг техник таъминоти, зенит комплексларининг тузилиши ва ишлатилиши, отиш, разведка ва тактик махсус тайёргарлиги, қуруқликдаги қўшинлар ҳаво ҳужумидан мудофаа бўлинмаларининг тактикаси, махсус воситалар, экипировка ва анжомлар каби фанлардан тузилган топшириқлар курсантлардан аниқлик, синчковлик ва зийракликни талаб этяпти.

– Билим юртимиздаги малакали устоз-мураббийларимиздан нафақат ўқув фанлари, балки ҳарбий хизматчи фаолиятида зарур бўлган инсоний фазилатлар, кўп йиллик тажриба ва сабоқларни ўргандик, – дейди 4-босқич курсанти Телман Бадалов. – Ўқиш давомида ўз иқтидоримизни намоеён этиб, турли кўрик-танлов ва фан олимпиадаларида фахрли ўринларни эгалладик. Юртимизда кечаётган пандемия шароити бизнинг юқори ва жанговар руҳиятимиз ёки имтиҳонларни аъло баҳоларга топширишимизга таъсир ўтказгани йўқ. Айна кез барча ўрганган билимларимизни сарҳисоб қилувчи масъулиятли ва ҳаяжонли палла. Саволлар ўтилган фанлардаги мавзулар асосида тузилган. Бу ерда олган жамики билим ва кўникмаларимиз келгусида офицер сифатида қўшинлардаги фаолиятимизда асқатишига ишонаман.

Ўзбекистон олий ҳарбий авиация билим юртида ҳам битирувчи босқич курсантларининг давлат имтиҳонлари қизгин давом этмоқда.

Жараённи кузата туриб, профессионал армия таркибини мустаҳкамлашда замонавий ва стратегик фикрлайдиган, юқори малакали офицер кадрларни тайёрлаш тизими асосий ўринни эгаллашига амин бўласиз.

Ушбу билим юртида чет тили, ижтимоий-иқтисодий ва гуманитар фанлар билан бир қаторда ихтисослашган махсус фанлар бўйича ҳам имтиҳонлар мажмуи ташкил этилмоқда. Хусусан, авиация қисмларида муҳандислик авиация таъминоти фанидан имтиҳонлар радиоэлектрон жиҳозлар, авиация қуроллари, жиҳозлари, учуш аппаратлари ва кучланиш қурилмаларига хизмат кўрсатиш йўналишлари кесимида ўтказилмоқда.

Давлат имтиҳонлари баробарида курсантларнинг битирув-малакавий ишларини муваффақиятли ҳимоя қилаётгани алоҳида эътиборга моликдир.

Дилшод ШУҲРАТ ўғли

ҚАҲРАМОНЛИК УНУТИЛМАЙДИ

Иккинчи жаҳон уруши даври билан боғлиқ ўтмишнинг ўқилмаган саҳифалари ҳали кўп. Тарихимизнинг бир қисми бўлган урушга юртимиздан сафарбар этилган 1 миллион 951 мингга яқин кишининг ҳаёт йўли, кечмишлари турфа сир-синоатларга тўла, аслида.

Уруш йиллари Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиси Назарбой Тожибоевнинг тақдирига ҳам ўз таъсирини ўтказмай қолмади. Тақдир ҳукми унинг отаси ва акасининг ҳаёт-мамотини ҳам ўз измига олди. Нукус шаҳрида истиқомат қилаётган қаҳрамонимизнинг хикоясини тинглаб, қанчалик мудҳиш ва даҳшатли бўлмасин, урушда миллати ва динидан қатъи назар, одамлар бирлиги ўз аксини топганига амин бўласиз.

Назарбой отадан олдин урушга унинг акаси Сапарниёз боради. У қатнашган Сталинграддаги аёвсиз жангларнинг бирида фашистлар кўмондони генерал Паулус қўлга олинади. Собиқ Иттифоқ аскарлари «енгилмас» деб донг таратган генерални кўналғасидан қўлга олади. Кейинчалик Сапарниёз ота Ленинград муҳофазаси учун жангларда иштирок этаётган вақтда душман зарбидан оғир тан жароҳати олиб, урушдан ортага қайтарилди.

Назарбой бобонинг отаси Исмоил Тожибоев ҳам Иккинчи жаҳон уруши жангҳолида фашизмга қарши фидойиларча курашган. Аммо унга ҳам урушда қозонилган ғалабанинг гувоҳи бўлиш nasib этмади. 1944 йили уйга қайтиш чоғида Исмоил ота Орол денгизи орқали келаётган кемада жароҳати дардидан жон беради.

Яқин қариндошларининг дийдорини охирги марта кўриш учун унга атиги бир неча соат вақт етмайди.

1942 йилнинг 22 июнь куни Назарбойнинг ўзи фронтга отланади. У қуруқликдаги қўшинлар полки таркибида Ржев яқинидаги Бряншинадаги жангларда душманга қарши мардонавор курашади. Оловли жанг майдонларидаги тинимсиз ўқлар қуролдош дўстлари сингари унинг ҳам кўксига кўрғошин захмини солади. Назарбой жангларда бир неча бор яраланганига қарамай, уйига эсон-омон қайтади.

Қаҳрамонимиз урушдан қайтгач, 1951 йилда Нукус давлат педагогика институтининг Рус тили ва адабиёти факультетида ўқишга кирди. Тахсилни тамомлагач, 1956 йилдан 1992 йилгача «Қорақалпоғистон» ва «Билим» нашриётларида самарали фаолият олиб борди. Шу давр ичида турмуш ўртоғи Базар ая Саимбетова билан 10 нафар фарзандни эл қорига ярайдиган инсонлар этиб тарбиялади.

Мамлакатимизда обрў-эътибор толган Назарбой ота Қорақалпоғистон нашриётларидаги 40 йиллик меҳнат

фаолияти давомида 250 дан ортиқ китобларни таржима ва таҳрир қилди. Ўз ҳаётини илм-фан ва маърифатга бағишлаган қаҳрамонимиз уруш йилларидаги хотираларини кўплаб босма нашрларда чоп этди. Уруш ўчоғига айланган йлларда кўрғошин

КЎКРАГИДА ҚЎРҒОШИН ЗАХМИ

захмидан яраланган ўғлонлар, жон олиб-жон берган ботир жангчилар жасорати юксак эъзозланаётганини ҳаётини мисолларда ифодалайди. Ўз навбатида, Назарбой отанинг уруш йилларида кўрсатган қаҳрамонлиги ўсиб келаётган ёш авлодга газета ва журналларда турли мақолалар орқали етказилмоқда. Кўксини безаб турган жанговар орден ва медаллар шодаси эса матонат, жасорат, мардлик ва фидойилик сингари муқаддас тушунчалар тиссоли экани англашилади.

Бобонинг хонадонидан ҳарбий хизматчилар ва ёшларнинг қадами узилмайди. Уларнинг таширидан отахоннинг кўнгли тоғдек кўтарилади. Жондан азиз фарзандлар, невар-ю эваралар ардоғида кесалик гаштини сураётган отахон меҳмонлар билан суҳбатда қўлини дуога очиб, «Ҳеч вақт уруш кўрманлар, уруш бўлмасин», дея ниёт қилади. Ҳа, уруш кўрган инсонлар тинчликнинг ҳар лаҳзасини ўзгача ҳис этади, бошқаларни ҳам унинг қадрига етишга ундайди.

Д. РЎЗИҚУЛОВ

Иккинчи жаҳон уруши... Инсоният тарихидаги энг даҳшатли, энг қонли урушда ҳамюртларимиз мардларча жанг қилди. Оловли жангҳолида қанча бўз йигитларимиз ҳалок бўлди. Улардан бири қорақалпоғистонлик Жумағали Қалдикраев эди...

ХОТИРАСИ МАНГУ.. БАРҲАЁТ

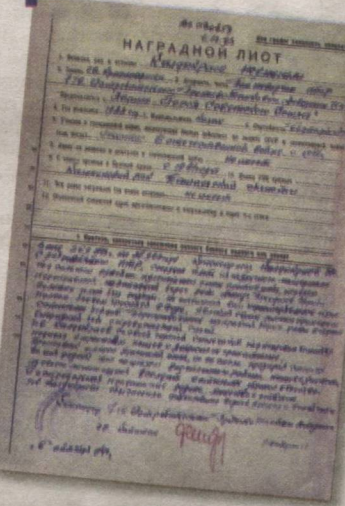
1922 йил 28 март куни Қорақалпоғистоннинг Хўжайли туманида деҳқон оиласида туғилган йигит ота-онасининг ёлғиз суянчиги эди. Ёшлигидан ота касби бўлган деҳқончиликни давом эттириб, ерга меҳр қўйди.

1941 йилда элга уруш хабари келди. Худди шу йилнинг баҳор фаслида Жумағали армия сафига чақиртирилиб, Марказий фронтнинг 7-гардия кавалерия корпусининг антитанк бўлинмаси қирувчи-ўқчи вазифасида хизматни бошлайди. Кичкиналигидан кўнгилчан, чумолига ҳам озор бермайдиган йигит илк бор қўлига қурол олиб, жанг майдонига қиради. Уйига хат ёзди, аммо уни жўнатишни кўп ўйлади. Ўзидан кечаётган кечинмаларини кимгадир айтгани келди. Анча кунлардан сўнг хат ўз эгасини топди. Йигит учун отадан ортиқ сирдош, яқин дўст бўлмаса керак...

«Ассалому алайкум, қадрли отажоним! Кўзингиз қорачиги бўлган фарзандингиздан хавотирланманг... Уйлаб қарасам, сизни яхши кўришимни ўзингизга ҳеч айтмаган эканман. Отажон, уруш бу ўлим ва ҳаётнинг ўртасидаги кўприк экан. Ҳар лаҳза ўлим бизни таъкиб қилади. Аммо сиз хавотирланманг. Армиямиз тез кунларда ғанимни ер ташлатади. Биринчи марта уруш оловини кўриб, хайратга тушгандим. Ўлган аскарлар, қонга бўялган тупроқ, бир оёғи ёки қўли

йўқ ярадорлар... Узоқ вақт қандай қилиб одам ўлдиришим мумкин, деб ўйладим. Лекин урушнинг ўз қоидалари бор экан: «Сен ўлдирмансанг, сени ўлдиришади!» Биринчи марта ҳақиқий отишмада иштирок этганимгича ҳеч ёдимдан чиқмайди. Бир кун тунда пистирмадан бизга ҳужум бўлди. Яқин биродаримни кўз олдимда отишди. У мени бир неча марта ўлимдан сақлаб қолганди.

Ой ёруғида дарахтларни паналаб, мен ҳам илк бор одамга ўқ уздим ва у йиқилди. Ота, кичкиналигимда «уруш-уруш» ўйнаганим учун юзимга тортган тарсагингиз кўз олдимдан ўтди. Мени кечиринг, ахир бу уруш. Ўшанда бир лаҳзада кўнгилчан йигитдан совуққон жангчига айландим. Душман аскарларига қараганда биз анчайин эччил эдик. Пистирмадан қилинган ҳужумни

бир соатда бартараф этдик ва улар чекинишди. Отажон, онамни сўраб қўйинг. Дийдор яқин...»

1943 йил 27 сентябрга ўтар кечаси оддий аскар Қалдикраев ва унинг сафдошлари учун оғир кечди. Жумағали Коминер қишлоғидан (ҳозирги Гомел вилоятининг Брагин туманидаги қишлоқ) Днепр дарёси шимолини кесиб ўтди. Биринчилардан бўлиб душман хандақига отилди. Фашист аскарларининг қўналғасини сафдошлари келгунга қадар, эгаллаб турди. У 50 га яқин душман жангчисини асир олди. Бу жангда кўрсатган қаҳрамонлиги учун у «Совет Иттифоқи Қаҳрамони» унвони билан тақдирланганини билмасди. Чунки сафдошлари билан Мозир шаҳрини озод қилиш учун йўл олганди.

Қаҳрамонимиз 1944 йил 26 январда Гомел вилояти Мозир шаҳридаги жангда пистирмадан келган ўқдан яраланиб, ҳалок бўлади.

СССР Олий Кенгаши Президиумининг 1944 йил 15 январдаги қарори билан фашист босқинчиларига қарши жангда кўмондонлик топшириқларини намунали бажарганлиги учун оддий аскар Жумағали Қалдикраев яна бир бор «Совет Иттифоқи Қаҳрамони» ва «Олтин Юлдуз» медали билан тақдирланди.

Қаҳрамонимизнинг хотирасини абадийлаштириш мақсадида Хўжайли туманидаги кўчага унинг номи берилди. Мозир шаҳридаги марказий майдонда ва Қозоғистон Республикаси Бийнеу вилоятида мемориал лавҳа қўйилди. Ғалабанинг 75 йиллиги муносабати билан пойтахтимизда барпо этилган «Ғалаба боғи»да Жумағали Қалдикраев сиймоси акс эттирилган «хотира бурчаги» бор.

У 22 ёшида бўз йигит бўлиб, қаҳрамонларча жон берди. Унинг мардонавор ҳаёти ибрат ўлароқ қалбларимизда мангудир!

Айжамал ЖОЛДАСБАЕВА,
«Vatanparvar»

АЖДОДЛАР ЖАСОРАТИ – ЁШЛАРГА ИБРАТ

МАРДЛИК МАНГУЛИКДИР

“ Мардлик, қаҳрамонлик инсоннинг олий фазилатидир. Эл-юртга қирғинбарот, вайронагарчилик ва нотинчлик олиб келган ёвга қарши мардларча курашиш, бу йўлда ҳатто жонини ҳам аямасликни халқимиз ўз фарзандларига доимо уқтириб келган. Тарих гувоҳ, ана шундай жангларда ота-боболаримиз кўп ва хўп қаҳрамонликлар кўрсатган.

Иккинчи жаҳон уруши тугаганига 75 йил тўлди. Ўзбек ўғлонлари бошқа халқлар билан елкама-елка туриб бу урушда юксак матонат ва мардлик намунасини кўрсата олди. Бошқа халқлар қатори ўзбеклар учун ҳам бу уруш қирғинбаротли кечди. Унда халқимизнинг қанчадан-қанча мард йигитлари қаҳрамонона ҳалок бўлди. Фарзандларини йўқотган мушфиқ оналарнинг чеккан азиятларини, етимларнинг кемтик кўнглини ҳеч бир нарса билан тўлдириб бўлмайди.

Башариятнинг энг олий мавжудоти инсон, у ўзининг табиати ва характери билан мураккаб ва зиддиятлидир. Маълумотларга қараганда, дунё тамаддунида урушлар, қуролли конфликтлар гўё табиий ижтимоий ҳодиса бўлиб, ўтган 5 минг йил ичида инсоният 14 минг 600 дан ортиқ урушнинг гувоҳи бўлган. Бу урушларда тахминий ҳисоб-ки-тобларга кўра, 3 миллиарддан ортиқ киши қурбон бўлгани ва охириг 3 минг йилнинг фақатгина 250 йили тинч-осуда ўтганлиги инобатга олинса, башариёт тарихи моҳиятан қуролли кураш ва урушлардан иборатлиги одамни таажжубга солади.

1933 йилнинг 30 январида Европа халқлари ҳаётида жиддий ўзгаришлар содир бўлди. Германияда давлат тепасига Адольф Гитлер бошчилигидаги фашистларнинг келиши китъадаги сиёсий вазиятни кескин ўзгартириб юборди. Фашистлар раҳбарининг бутун дунёга эгалик қилиш тўғрисидаги даъволари, иштаҳаси очилган бой манфаатдор гуруҳлар олдида унинг обрўсини беҳад оширди. Ғарб давлатлари бўлса, фашистларни дунёда инқилобларнинг экспорти тарғиботчиси сифатида майдонга чиққан социализм ғоялари асосида қурилган коммунистик СССР давлатига қарама-қарши ҳарбий куч сифатида қайрай бошлашди. Бироқ Гитлер аввал Рейн вилоятини, сўнгра Австрия, Судет ва ниҳоят, Чехословакияни босиб олди. Бу вақтда Европанинг сиёсатини белгилаб берувчи қудратли давлатлар ҳали ҳам ўзларининг стратегик мақсадларидан умидвор эди ва барча махсус ҳаракатларини икки давлат: Германия ва

ўша пайтда фақат битта шундай дивизия мавжуд бўлиб, Франция ва Англия армиясида эса бундай жанговар тузилмалар умуман йўқ эди.

1939 йил 1 сентябрда Германия кўшинлари Польша ҳудудига бостириб кирди, Англия ва Франция ўша кунидек урушни тўхтатиш тўғрисида Германияга ультиматум юборди. Гитлер ультиматумга рад жавоби берганидан сўнг, Англия ва Франция Германияга уруш эълон қилди. Аммо улар Гитлерни тўхтатишни астойдил хоҳлашаётганими? Улар

Ўзбек халқи тинчлик йўлида ҳалок бўлган, ўзининг мард ва ботир ўғлонларини ҳеч қачон унутмайди. Фарзандларидан бевақт жудо бўлган муштипар оналар, ёридан айрилган вафоли ўзбек аёллари, отасиз қолган фарзандлар ҳаққи-ҳурмати ҳам жангларда қаҳрамонларча ҳалок бўлган ота-боболар сиймоси ҳар бир ўзбек фарзанди қалбида мангу яшайди.

СССР ўртасидаги урушни келтириб чиқаришга сафарбар қилди. Шу сабабдан ҳам Гитлернинг Европадаги барча агрессив жиноий ҳаракатларига кўз юмилаверди. Таъкидлаш жоизки, Адольф Гитлер халқ онгини манипуляция қилиб, ўзининг нотиклик маҳорати билан Германия халқини буюк ваъдаларига ишонтирди.

Шу тариқа Германияда урушга тайёргарлик жадал суръатларда олиб борилди. Европа уруш ўчоғи ичида қолди ва янада бойишни кўзлаган, кўшимча моддий ресурсларни қўлга киритиш илинжида бўлган кучлар сиёсий ўйинларни давом эттирди. Бу кучларнинг ягона мақсади эндиликда дунёни эгаллаш, барча моддий-номоддий бойликларни ўз манфаатига буйсундириш эди.

Фашист армиясининг зирҳли техникалари, авиацияси, артиллерия ва бошқа ўқотар қуроллари бошқа мамлакатларнинг қуролларидан сифат жиҳатидан анча устун эди. Бир неча йил ичида Германия армияни қайта қуроллантириш ва Қуролли Кучлар тузилишини такомиллаштириш борасида улкан ютуқларга эришди. 1939 йилга келиб Германияда дивизиялар сони 1914 йилги уруш арафасидаги дивизиялар сонига етди. Германия армиясининг асосий қудратини бронетанк қисмлари ташкил қилиб, уларнинг сони 50 дивизиядан ортарди. Ваҳоланки, Совет иттифоқида

ўзларининг иттифоқдоши Польшани қутқариши мумкинми? Бу саволларнинг жавобини воқеалар ривожини кўрсатиб турибди. Шу тахлитда Иккинчи жаҳон уруши бошланди.

Германия армияси 20 кун ичида Польша Республикасини тор-мор келтирди. Ғарб давлатларининг раҳбарлари Гитлерни «тинчитиш» учун Польша унчалик қиммат тўлов эмас, деб ҳисоблар ва ҳаммаси яхшилик билан тугашига умид қилишарди. Бироқ Гитлерни энди тўхтатишнинг иложи йўқ эди. У Ғарбда беҳисоб қуролли кучларни тўплаб бўлганди. Гитлер шу тариқа бирин-кетин Норвегия, Дания, Бельгия, Голландия, Франция ва Англияни таслим этди.

Гитлернинг немис халқи учун ҳудудий кенгликни яратиш режасида Совет Иттифоқини йўқ қилиш биринчи ўринда турарди. 1940 йилнинг декабрида, Англия қамали давом этаётган бир пайтда, у ўз генералларига 1941 йил 15 майгача Совет Иттифоқига қарши ҳужумга тайёрланишни буюрди. Гитлернинг «Барбаросса» номли операциясида кўққисдан ҳужум қилиш ва Қизил армия қаршиликни 1941 йил кузига қадар синдириш кўзда тутилганди. 1941 йил мартда Болқонда Германия армияси Югославияни босиб олди ва грекларнинг қаршилиги синдирилди. Бу операциялар Совет Иттифоқига қарши урушни олти ҳафта орқага сурди.

1941 йил 22 июнь куни гитлерчилар Германияси ўзаро ҳужум қилмаслик ҳақида шартнома бўлишига қарамай, тўсатдан СССРга ҳужум қилди. Совет Иттифоқи деб аталмиш ҳудудда яшовчи халқлар учун оғир синовлардан иборат уруш бошланди.

Бу уруш ўзбек халқи учун ҳам ниҳоятда оғир кечди. Қашшоқлик шароитида яшаётган халқнинг турмуш шароити янада оғирлашди. 1936 – 1938 йилларда қатағон ва камситишларни бошидан ўтказган, миллатнинг гули, зиёли миллатпарвар фарзандларидан айрилган халқ учун яна йўқотишлар даври бошланди.

Асрлардан бери босқинчилардан азоб чекиб келган бу халқ уруш нималигини жуда яхши биларди. Бу халқ аҳамонийлардан Александр Македонскийгача, кўчманчилардан арабларгача, Чингизлардан чор истилосигача бўлган босқинчиликларни бошидан ўтказди ва бу урушларда қанчадан-қанча мард ўғлонларини йўқотди. Ўзбеклар уруш айрилиқ, қашшоқлик, етимлар ва оналар кўз ёши эканлигини жуда яхши тушунарди.

Шу тариқа инсоният тарихида мисли кўрилмаган даҳшатли уруш бошланди. Бу урушда инсон бир-бирини қириш учун ўйлаб топган барча замонавий қуролларини қўллади.

Ўрта Осиё ҳарбий округида фронт учун жанговар захиралар ва командирлар тайёрланди. Уруш бошлангач, бир ярим йил ичида бу округ 109 та ҳарбий кўшилма тузди ҳамда ҳаракатдаги армияга ва бош қўмондонлик ставкаси резервиги 86 дивизия ва бригадалар жўнатилди. 1941 йилнинг ноябридан 1942 йилнинг мартигача Ўзбекистон ҳудудида 14 та миллий бригада, жумладан, 9 та алоҳида ўқчи бригада ва 5 та отлик дивизия тузилди.

1945 йил 1 майга ўтар кечаси Берлиндаги Рейхстаг биноси пештоқига ғалаба байроғи ўрнатилди. 2 май куни эса Берлин гарнизони таслим бўлди. 8 майда Германиянинг сўзсиз таслим бўлиши тўғрисидаги битим имзоланди. Узоқ йиллар қутилган ғалаба етиб келди.

Ўзбек халқи тинчлик йўлида ҳалок бўлган, ўзининг мард ва ботир ўғлонларини ҳеч қачон унутмайди. Фарзандларидан бевақт жудо бўлган муштипар оналар, ёридан айрилган вафоли ўзбек аёллари, отасиз қолган фарзандлар ҳаққи-ҳурмати ҳам жангларда қаҳрамонларча ҳалок бўлган ота-боболар сиймоси ҳар бир ўзбек фарзанди қалбида мангу яшайди.

Сирожиiddин УСМОНОВ,
мустақил тадқиқотчи

КЕЛИНГ, КИТОБ ЎҚИЙМИЗ

Ўзбекнинг ботифри куйланган қисса

“ Азиз ўқувчи, сиз улкан адиб Абдулла Қаҳҳор ижодидан ҳеч бўлмаганда битта ҳикоя ўқиганингизга ишонаман. Қайси ҳикоя эканлигини ҳам биламан. Бу «Дахият». Чунки айнан шу ҳикояни дўсту дугоналар жам бўлиб, биргаликда кучли қизқилиш билан қайта-қайта ўқиганларимиз ёдимда. Узоқ вақт унинг таъсирида юрганмиз, ҳаяжонланиб таассуротларимизни ўртоқлашганмиз. «Анор»ни ҳам ўқимаган одам топилмас керак. Сўзга ҳасис бўлган, сўздан зарарона фойдаланган адибимиз адабиётимизга дурдона ҳикояларни мерос қилиб қолдирди.

Ўша даврда ижод қилган адибларимиз қаторида унинг ҳам Иккинчи жаҳон урушига бағишланган қисса ва ҳикоялари талайгина. Унинг «Асрор бобо» ҳикоясини ўқиш ғоят оғир, аммо шу оғирлиги баробарида ундан кўнгил ўзиб, ўқимаслик ҳам мумкин эмас. Адибнинг шу ҳикоясини яна бир бор қайта ва рақлар эканман, беихтиёр бугунги замондошларим кўз ўнгимдан ўтди. Она Ўзбекистон учун азиз жонини фидо қилган қаҳрамон ўғлонларимиз – Улуғбек Барноев, Эломон Отажонов, Дониёр Тожибоев, Алишер Салимовнинг ота-оналари ҳам бир-бирларини шундай авайлаб-асраб келяптилар. Мен бир ўқувчи сифатида улар ўртасида ана шундай уйғунликни, ўхшашликни кўраман.

Бугун адибнинг «Олтин Юлдуз» қиссасини ўқиш учун тавсия қилмоқчиман. Эҳтимол, ўқувчиларимиз орасида бу қиссани ўқиганлар кўпчиликдир. Бироқ Иккинчи жаҳон урушига оид асарлар бирмунча вақт эътибордан четда қолди. Шундай кемтикликни тўлдирish мақсадида эътиборингизни ушбу асарга жалб қилгим келди. Асли Абдулла Қаҳҳор асарлари ҳеч қандай тавсия ва тарғиботга муҳтож эмас. Шундай бўлса ҳам бу асар ҳақида сўз айтгим келди. Чунки қисса қаҳрамони тўқима образ эмас, «Олтин Юлдуз»ли афсонага айланган қаҳрамон Аҳмаджон Шукуровдир.

Мен касбим тақозосига кўра, Иккинчи жаҳон уруши штироқчилари билан кўп марта суҳбатлашдим. Ва ўша даврда ҳам миллатдошларимизга нисбатан нописанд қарашлар бўлганини уларнинг хотираларидан англадим. Қибрайлик отахоннинг сўзлари ҳеч ёдимдан чиқмайди: «Аскарлар келибди. Бироз кеч қолдим. Ҳаммасини олиб кетишгандир, деган ўйда борсам, йўқ, янги келганлар кўпчилик, бари келишган, пахлавонкелбат йигитлар. Уларга яқинлашсам, рус офицерлардан бири шундай пичинг қилди: «Бир гуруҳ тўпларга ем келди. Олиб кетавер, барибир юртдошларингни ҳеч қайси командир олмайдди...» Қаҳрим келди... Мен юртдошларимга ишонардим, улар содадил бўлганлар, бироқ жасур инсонлар эди. Кўп ўтмай «тўпларга ем» деб таърифланган юртдошларим жангларда ўзларини шундай кўрсатдиларки, айнан ўша офицер барчанинг олдида узр сўради...»

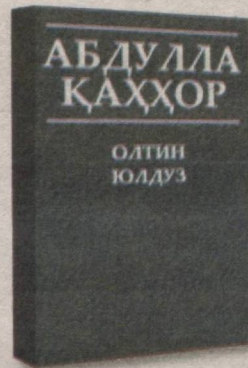
«Олтин Юлдуз» қиссаси 1944 йили ёзилган. Қиссада совет воқелиги яққол сезилиб туради. **Ўқиймиз:** «Қиш ўтди. Зўр ташвишлар, умидлар кўклами келди. Ҳар йили Май байрамида ясан-тусан қилиб, гажак қўйиб, грузовоёда Бешариққа тушадиган Шоварди қизлари байрам кунларини ҳам эркалар билан баб-баравар кетмон уриб далада ўтказишди».

Фожа... Баланд руҳда ёзилган, советча талқин. Аммо бу асар қийматига таъсир қилмайди. У ўзбекнинг ботири ҳақида ёзилган қисса.

Қисса ҳақиқий сўз заргарининг иши эканлиги ўқиш жараёнида янада яққолроқ акс эта боради: «ё чангим чиқади, ё донгим чиқади», «Аҳмаджонга нимдошгина милтиқ теғди». Ўзбекна кадрдон сўзлар... Ёки Аҳмаджоннинг милтиқни худди кетмондек елкасига қўйиб олгани, «осмон ҳамма тарновларини бараварига очиб юборган»и... Шиддатли ёмғир ҳам дейиш мумкин, аммо ҳамма тарновларнинг бараварига очиб юборилиши янада кучлироқ, гўзалроқдир.

Қаҳрамонимизни янада яхшироқ таниш учун қиссадан ўқиймиз:

«- Наинки, биров мени «ўғил бола экан» десин, деб киши ўз боласидан, хотинидан, тупроғи кўзига тўтиё бўладиган қишлоғидан узоққа кетгани, ўлимга рўпара бўлгани рози бўлса! Уруш – қуён ови эмас. Душманнинг юзтасини ўлдирсанг юз биринчиси, мингтасини ўлдирсанг минг биринчиси сени ҳам ўлдириши мумкин. Мен шуни билар эдим, шуни билиб аскарликка ариза берганман... Мени ёшлигимда чумчўқ тепган. Чумчўқнинг уясини бузмоқчи бўлганимда; теппада чирқираб учиб юрган чумчўқ пайт пойлаб туриб, бошимга тепган. Бу бир ибрат. У ёғини ўзингиз билиб ола беринг... Мен совет даврида кўкрагимни кўтариб юришга ўрганиб қолган йигитман. Мен ўз юртимда мусофир итдай думимни қисиб юришни хоҳламайман. Николайнинг замонида шундоқ экан, фашист келса, ундан минг хисса баттар бўлади. Агар ўғлимнинг пешонасида

Адабиёт атомдан кучли, лекин унинг кучини ўтин ёришга сарф қилиш керак эмас.

Ҳа, адибимиз топиб айтган: «Уруш – қуён ови эмас».

Яна ўқиймиз: «Аҳмаджон урушнинг дастлабки йилларида «душман куйдирди» деган хабарларни эшитса, «душман бўлгандан кейин ўлдиради, куйдиради-да», деб ўйлар эди. Бироқ душман ўлдирган кишиларни, душман куйдирган қишлоқларни, душман ҳўкмронлик қилган жойларни кўрганидан кейин билдики, фашист билан минг йиллардан бери кишиларга маълум бўлган «душман» сўзи бир маънода эмас экан.

У Гороодишче қишлоғида, кўчада, худди ерга қулоқ солаётгандай тўнкайиб ётган тўрт-беш ёшлардаги бир болани кўрди; яқинроқ бориб қараса, унинг боши қийшайган, чаккасидан увадага ўхшаган бир нарса чиқиб турибди. Фашист, албатта, унинг бошига оғир бир нарса билан урган, бола йиқилган ва жон талвасасида ўрнидан турмоқчи бўлган-у, шундайича қолган...

У Красно-Сергеевск қишлоғида бир култелада одамларнинг қорайган панжалар, оёқ ва бош суякларини чиқиб ётганини кўрди...»

Бу урушнинг ҳақиқий қиёфаси эди. Фашизмнинг қиёфаси эди.

Ўқиймиз: «Тонг маҳалида душман артиллерияси бизнинг позицияларимизни қаттиқ тўпга

кўчадан фашист ўтганда икки букилиб туриш бўлса, фашист бу томонга менинг ўлигимни босиб ўтади. Ундан берига ўта олмайдди. Уғил болалик дейсиз. Йўқ, агар гап ўғил болаликни кўрсатиш бўлса, мени уйимдан омбир билан ҳам сўғуриб ола олмас эдингиз!»

Фалсафани қаранг, оддий деҳқоннинг фалсафасини кўринг, «Мени ёшлигимда чумчўқ тепган...»

Яна ўқиймиз: «Жангчилардан бири йўл бўйида қийшайиб ётган симёғочга тахта қоқиб, кўмир билан ёзиб қўйди:

«Шу ерда Большая Каменка деган қишлоқ бор эди. Уни 1943 йили фашистлар талаб, ўт қўйиб кетган».

Аҳмаджоннинг кўз олдига ўзининг Шоварди қишлоғи, кўча чангитиб ўйнаб юрган ўғли Муҳаммадхон, кўпична эшик тағига чиқиб ўтирадиган тўқсон яшар Абдуазиз ота келди. Куйиб кул бўлган Большая Каменка қишлоғида Муҳаммадхон сингари болалар, Абдуазиз ота сингари чоллар, кампирлар, ўлим тўшағида ётган беморлар, бахтсиз майиблар, янги туғиб ётган хотинлар оз бўлганимикен? Ёғоч уйнинг шифтини, деворларини аланга ялаётган вақтда тутунда димикқан гўдак қандай чирқиради экан? Кейин, албатта, хушидан кетгандир, аввал майин сочлари куйгандир, юзи ва талпинган қўлчалари қорайгандир, сўнгра... Одам ёнармикен?

Аҳмаджоннинг эти жунжикиб кетди».

тутди. Полк мудофаа қилиб ётган район устида душманнинг неча юзлаб самолёти қайта-қайта пайдо бўлиб, беҳисоб бомба ёғдирди. Муттасил портлашлар зарбидан Аҳмаджоннинг қулоғи батамом битган, бирон жойга снаряд ё бомба тушганини тупроқ кўтариллиб тушгандагина билар эди. Ер худди олиб қочган аравадай кишини иргитиб-иргитиб ташлар эди. Уфқдан кўтарилган қуёш чанг ва тутун орасидан юпқа булут босган тўлини ойдаи кўринар эди».

Бундай тасвирлар адиб Абдулла Қаҳҳоргагина хосдир. Ана шундай қўйма жумлаларда кўзингиз ўнгидан рўй бераётгандек тасвирлар, шундай эмасми? Қиссада Аҳмаджон Шукуровнинг қай тарика «Олтин Юлдузга» сазовор бўлгани ипга тизилгандек ҳикоя қилинган.

Азиз ўқувчи, «Олтин Юлдуз» қиссасини ўқинг. Жавонингизни яна бир жавахир билан тўлдиринг. Оддийгина деҳқоннинг қай тарика Иккинчи жаҳон урушининг афсонавий қаҳрамонларидан бирига айланганини билишни истасангиз, бу асардан баҳраманд бўлинг, уни фарзандларингиз даврасида ўқинг. Туркий замин том маънода арслонлар ўлкаси экани ана шу қиссада ўз аксини олган.

Қисса ҳақида юз қарра эшитгандан кўра бир марта ўқиб чиққанингиз афзал. Ишонинг, бу асарни ўқиб, манчун бўласиз.

БИЗ ЯШАЁТГАН ДУНЁ

Бугунги кунда дунё мамлакатлари Куролли Кучлари сафида хизмат қиладиган замонавий қуролланган, янгича турдаги жанг технологияларини пухта эгаллаган, тезкор ва кучли кўплаб бўлинмалар ҳақида эшитганмиз. Қайсидир маънода бундай бўлинмалар бизни у қадар ҳайратга солмайди. Ана шундай пухта тайёргарликка эга ҳарбий бўлинмалар тузиш – замон талаби. Лекин тарихда шундай ҳарбий бўлинмалар бўлганки, уларнинг имкониятлари ва бошқалардан ажралиб турувчи сифатлари сизни ҳайратлантирмай қўймайди. Биз қуйида ана шундай бўлинмалар ҳақида ҳикоя қиламиз.

«ПОТСДАМ ДАРОЗЛАРИ»

Армияга доимо кучли ва матонатли аскарлар жалб қилинган. Бироқ XVIII аср бошида Пруссия қироли Фридрих Вильгельм I Европада энг бўйи баланд кўшинни тўплашга ҳаракат қилган. Баланд бўйли жангчилардан тузилган полк «Потсдам дарозлари», деб номланган. Улар жанговар ҳаракатларда бирор марта ҳам иштирок этмаган. Ҳозирги баскетбол жамоаларини ёдга солувчи бу жангчилар орасида эндигина етти ёшга тўлганлари ҳам бўлган. Бундан билиш мумкинки, ушбу кўшинга кўшилиш учун ёшнинг аҳамияти йўқ, асосий тамойил бўйининг баланд бўлишидир. Ҳатто кўшин сафига қабул қилинган янги аскарлардан бирининг бўйи етти ярим футга етган.

Қирол Фридрих «Потсдам дарозлари» сафини кенгайтириш учун ҳар нарсага тайёр бўлган. Масалан, ҳар томонлама лойиқ бўлган номзодни сафга олиш учун қирол уни ўғирлаб келиш буйруғини ҳам берган. Бундан ташқари, бошқа кўшинлардан сотиб ҳам олган ва бунинг учун

КЎШИНЛАРДАГИ ҒАРОЙИБ БЎЛИНМАЛАР

лашга эҳтиёж катта бўлган. Бироқ хавотирли томони ҳам бор. Берсеркерлар ўта ғазабланганда, сафдошларига ҳам ташланишган.

Берсеркерларнинг бундай ғазаб отига миниш сири бугунги авлодлар

кам ҳам, кўп ҳам бўлмаган.

Форс кўшини кўп миллатли аскарлардан иборат бўлса-да, лекин 10 минг ўлмас жангчи таркиби фақат форс миллатига мансуб кишилардан тузилган ва улар олтидан ясалган безакли либос кийганлар. Бу уларнинг юқори обрўга эга эканини билдирган. Ўн минг ўлмас жангчи асосан қиролнинг шахсий кўриқчиси сифатида фаолият юритиб, уруш пайти жанг майдонига ҳам киритилган. Улар эраимиздан аввалги 480 йилда рўй берган Фермопил жангида катта қахрамонлик кўрсатган.

олган. Ана шундай жангларнинг бирида ҳатто АҚШнинг сохта кўшини томон душман бирорта ўқ узишга ботинолмаган ҳолат ҳам кузатилган.

«Арвоҳ»ларнинг Иккинчи жаҳон урушидаги ҳаракатлари бир неча ўн йилликлар мобайнида сир тутилган. Фақат 1996 йилга келиб, арвоҳ армиянинг урушга қўшган хиссаси ҳақидаги маълумотлар барчага маълум қилинган. Бу даврда ўша бўлинманинг айрим аъзолари санъат ва дизайнерлик соҳасида улкан муваффақиятларга эришиб улгурган эди. Улар орасида модельер Билл Бласс ва расомлар Элсворт Келли ҳамда Артур Сингер бор.

«ҲАЙКАЛ ОДАМЛАР»

«Ҳайкал одамлар» номи билан машҳур бўлган «Ҳайкаллар, тасвирий санъат ва архивлар» бўлими Иккинчи жаҳон уруши йилларида Европанинг маданий меросини сақлаб қолиш вазифасини ўз зиммасига олган эди. Санъатшунослар ҳамда музей раҳбарларидан тузилган кичик гуруҳ тарихий муҳим бинолар ва бошқа қадимжоларнинг уруш қурбонига айланишининг олдини олиши керак бўлган. Бўлинма аъзолари қайси ҳудудларни бомбардировка қилмаслик кераклиги кўрсатилган хариталарни ишлаб чиқиб, уларни ўқувчиларга беришган. Бундан ташқари, «Ҳайкал одамлар» аллақачон зарар етган санъат иншоотларини сақлаш ва қайта тиклаш бўйича чоралар кўрган.

Уруш нихосига яқин бўлинма ўз фаолиятини нацистлар томонидан ўғирланган суратлар ва ҳайкалларни қидириш ва қайтаришга йўналтирган. Гитлер армияси тор-

«АРВОҲЛАР АРМИЯСИ»

1944 йилда АҚШ армияси расом, дизайнер ҳамда овоз эффектлари бўйича мутахассислар гуруҳини ноодатий топшириқ – хаёлий (сохта) армия яратиш учун йўғади. Бу ғоя-

жуда катта маблағ сарфлаган. Келгусида ҳам баланд бўйли йигитлар хизматга келиши учун энг баланд бўйли аскарларини худди ўзларидек баланд бўйли аёлларга уйлантирган.

1740 йилда қиролнинг ўлимидан сўнг Фридрихнинг ўғли ўзига хос бўлган кўшинни тарқатиб юборган ва тўпланган маблағни ўрта бўйли аскарлардан иборат тўртта бўлинма тузиш учун сарфлаган.

«БЕРСЕРКЕР ВИКИНГЛАРИ»

Скандинавия халқлари маълумотларига кўра, берсеркерлар оловли кўзлари ва ўта қаттиқ ғазабли жангчи эканлиги билан алоҳида ажралиб турган. Улар қандайдир сеҳр таъсирида айиқ ёки бўри терисини кийган ҳолда, баъзида бирор либос ёки Ҳимоя воситасиз жангга кирган. Улар жангда рақибни шафқатсизларча ўлдирши, таҳқирлаш мумкинки, бунга қўриб берсеркерларни йиртқиқ ҳайвонга ўхшатишган.

Берсеркерларнинг бундай жангарилиги сабаб уларни аскар ёки қирол тансоқчиси сифатида ёл-

л учун ҳам махфийлигича қолмоқда. Аксарият олимлар берсеркерлар ўзларини гипноз қилган, дейишса, бошқа мутахассислар алкоголь ичимлик ёки галлюцинация келтириб чиқарувчи кўзикарин истеъмол қилган, деган хулосага келишган.

«ЎН МИНГ ЎЛМАС ЖАНГЧИ»

Ўлмас жангчилар энг кўрқинчли ва қадимдан машҳур кўшин саналган. Сафида ўн минг жангчи бўлган ўлмас кўшин форс империясига тегишли бўлган. Мазкур найзали жангчилар ҳақида дастлабки маълумотлар юнон тарихчиси Геродотнинг форсларнинг Юнонистонга бостириб келиши ҳақидаги асарларида учрайди. Тарихчи уларни «Энг яхшилар... ва яхши қуролланганлар», деб тарифлайди. Ўлмас кўшин қирол Ксеркс кўмондонлигида ҳаракатланади. Геродот «ўлмас» тавсифини кўшин таркибида доим бир хил микдордаги аскарнинг мавжудлиги билан изоҳлайди. Агар бирор жангчи бетоб бўлса ёки жангда ҳалок бўлса, унинг ўрни ўша заҳотиёқ тўлдирилган. Шу боис кўшин сони 10 мингдан

дан АҚШ армияси ҳамкори бўлган британ кўшинлари руҳланиб, Шимол Африкада илк бор ана шундай кўшиндан фойдаланган. Улар кўшиннинг ҳақиқий жойлашган ўрни ва ҳажми ҳақида ёлғон таассурот уйғотиб, немис кўшинини алдаш учун резинадан ясалган ва ичига ҳаво тўлдирилган танклар, ҳарбий техникалар ва овозли эффектлардан фойдаланган. 23-махсус бўлинмани шунинг учун ҳам «Арвоҳлар армияси» номи олган.

Бўлинма 20 дан ортиқ жангда иштирок этган. Бу жангларда британлар иллюзиядан усталик билан фойдаланган. Бунинг олдида ҳатто Голливуд фильмлари ҳам ип эшолмас эди. Рассом ва иллюстраторлар сохта ҳарбий техникаларни лойиҳалаштирган, овоз режиссёрлари эса техникаларнинг ҳаракатланиши ва ракеталарнинг учаётганини билдирувчи сохта овозларни яратган, актёрлар нацист жосусларини ишонтириш учун ёлғон хабарларни тарқатган. Улар ўйлаган режа иш берган ва душманда АҚШ кўшинлари аслидан кўра анча каттароқ ва тезкор экан, деган таассурот уйғота

бор қилинганидан сўнг «Ҳайкал одамлар» сарой ва туз шахталарига яширилган минглаб санъат асарларини топиши ва уларни қонуний эгаларига қайтариш ишлари билан шуғулланган. Рембрандт, Да Винчи, Микеланжело, Вермеер ва Боттичелли чизган ноёб суратлар ана шундай асарлар сирасига қиради.

Хулоса ёрнида айтиш мумкинки, ҳар бир замон ва маконнинг ўз ҳақиқати бўлган. Шу боис ўша замон ва макон ҳарбий кўшинлари таркибида ўзига хос бўлинмалар тузилган. Агар бу соҳани ўргиниш учун жиддий киришилса, ҳатто замонамиз мамлакатларининг Куролли Кучлари сафида ҳам тасаввурга сиғиши қийин бўлган махсус бўлинмалар талайгина экани маълум бўлади. Бироқ улар ҳақидаги очик маълумотлар деярли учрамайди. Чунки махсус бўлинмаларнинг кўпчилиги махфий тарзда фаолият юритади. Улар ҳақида билиш учун балки 50, балки 100 йилдан ортиқ вақт кутиш керакдир.

ТАҲЛИЛ

Замонавий шароитда узлуксиз ривожланаётган технологиялар ахборот тарқатиш ҳажми ва тезлигини мунтазам ошириб бормоқда. Бу эса жамоатчилик онгини жуда қисқа муддатларда ахборот билан қамраб олиш имконини беради.

АҚШ ҚУРОЛЛИ КУЧЛАРИДА PR ХИЗМАТИ

Шу аснода замонавий қуролли можаролар ахборот майдонидаги қарама-қаршиликлар «Ахборот уруши», «Медиа агрессия», «Ахборот хавфсизлиги» тушунчаларининг шаклланишига олиб келди ва ушбу омилар галаба қозоншининг муҳим кўрсаткичларидан бири эканлигини кўрсатди.

Хусусан, «Ахборот уруши» атамаси АҚШ мудофаа вазирининг (1992 йил 21 декабрдаги DODD 3600-сонли) директиваси билан амалга киритилган, 1998 йилнинг октябрида қайта таҳрирдан ўтказилиб, «Ягона ахборот операциялари доктринаси» кўринишида тизимга жорий этилди. Унга кўра қуруқликда, денгизда, ҳавода (коинотдан ташқари) жанговар ҳаракатларни олиб бориш қаторига энди ахборот макони ҳам қўшилди.

Пентагон ўтказилган ҳарбий операциялар тажрибасидан келиб чиқиб, психологик операциялар борасида янги босқичга кўтарилди.

САБОҚ

АҚШ ҳарбий мутахассислари ҳалигача Вьетнамдан қўшинларни олиб чиқиб кетишининг асосий сабабларидан бири сифатида миллий ОАВ АҚШ Қуролли Кучлари ҳарбий операцияларини қоралаб келганлигини келтириб ўтади. Пентагон қўмондонлиги аччиқ тажрибасидан келиб чиқиб, АҚШ ҳарбий-сиёсий раҳбарияти жанговар операцияларни режалаштириш ва ўтказиш жараёнида аҳоли фикрини шакллантириш, жамоатчилик билан алоқалар ўрнатиш, ахборот-психологик қўллаб-қувватлашни асосий вазифа этиб белгилади.

Шундан келиб чиққан ҳолда, АҚШ Қуролли Кучларининг ахборот жиҳатидан қўллаб-қувватлашнинг асосий тамойиллари мудофаа вазирининг 5122.5-сонли директивасида, АҚШ Қуролли Кучлари штаб бошлиқлари кўмитасининг «АҚШ Қуролли Кучлари бирлашмалари томонидан жанговар ҳаракатларни олиб бориш йўриқномаси»да ва «Ҳарбий операцияларни ўтказишда жамоатчилик билан алоқалар хизматидан фойдаланиш доктринаси»да кўрсатиб ўтилди.

Шу билан бирга, қўшинларда ОАВ вакилларининг иш тартибда, мажбуриятларида, дала низомлари ҳамда барча қўшин турлари учун йўриқномаларида, FM 100-5, FM 100-6 «Ахборот операциялари», FM 46-1, FM 7-34, FM 46-1 «Жамоатчилик билан алоқалар операциялари» (Public Affairs Operations) дала низомида «FM 100-5», «FM 100-6», «TRADOC PAM 525-5» ва Joint Publication 1-07

раҳбарий ҳужжатларига асосан режалаштирилаётган ҳарбий операцияларда комплекс равишда қўлланилиш кераклиги кўрсатиб ўтилган.

Шунингдек, жамоатчилик билан алоқалар ўрнатиш мутахассислари психологик операциялар бўлинмалари билан ҳамкорликда аҳоли билан тарғибот-ташвиқот ишларини олиб боради. Яъни PR хизматининг операциялари АҚШ армиясидаги бошқа жанговар бўлинмалар билан ҳамкорликда ҳаракат қилиши учун уларнинг ҳаракатлари билан синхронлаштирилган.

ҒАЛАБА ҚАЧОН ҒАЛАБА БЎЛАДИ?

АҚШ Қуролли Кучларининг FM 33-5 «Психологик операциялар» бўйича дала низомида ҳарбий можароларда ғалабага эришган ютуқлар сони билан эмас, балки жамоатчилик томонидан Қуролли Кучларнинг хатти-ҳаракатлари қўллаб-қувватланиб, тан олингандагина тўлиқ ғалабага эришиш мумкинлиги кўрсатиб ўтилган.

АҚШ Мудофаа вазирлиги жамоатчилик билан алоқалар идорасининг асосий вазифаси мамлакат ичкариси ҳамда ташқарисида жамоатчилик онгига ва ҳарбий аудиторияларга ахборот таъсирини кучайтиришдан иборат. Бу борада «Пентагон томонидан доимий равишда аккредитациядан ўтган 45 та оммавий ахборот воситалари – газета, телеканал, радио ва ахборот агентликлари – «журналистик корпус» хизмат қилади. Ушбу ОАВ вакиллари ва миңглаб мухбирлар маълум кунларда Пентагонга кириш имкониятига эга.

Бундан ташқари, директивалар, раҳбарий ҳужжатларга асосан жамоатчилик билан алоқалар хизматига қўшинлар, бўлинмаларнинг жанговар операцияларни муваффақиятли бажаришига салбий таъсир кўрсатиши мумкин бўлган турли хил овозлар, миш-мишлар, дезинформация, ёлғизлик, ўз-ўзига ишонмасликни, кўркүвни енгиш бўйича омиларни камайитириш, олдини олиш вазифалари юклатилади. Маълумотларга кўра, АҚШ «Жамоатчилик билан алоқалар ўрнатиш» бўлинмаси шахсий таркибининг сони 7 минг нафардан ортик.

PR хизматига кадрларни АҚШ Қуролли Кучларининг Форт-Бенжамин Харрисон (Индиана штати)даги ахборот мактаби мутахассислари ҳамда Мэриленд штатидаги АҚШ Қуролли Кучлари PR мутахассисларини тайёрлаш марказидан танлов асосида саралаб олинади. Уларнинг таълими ARTEP армия ўқув дастури асосида

амалга оширилади. Капитан, майор ҳарбий унвондаги ҳарбий хизматчилар (Defense Information School) «Мудофаа ахбороти мактаби»га 9 ойлик ўқув курсларига юборилади.

«ПЕНТАГОННИНГ АХБОРОТ СПЕЦНАЗИ»

«Пентагоннинг ахборот спецнази» тахаллусини олган PR хизматининг сара мутахассисларидан ташкил топган бўлинмаси ҳарбий операциялар ўтказилиши тахмин қилинаётган ҳудудга 48 соат аввал ташланиб, уларга ўша ҳудудда гоёвий муҳитни ташкил этиш, жамоатчилик онгига АҚШ (НАТО) қўшинларига нисбатан ижобий фикрларни шакллантириш ҳамда бўлинмаларнинг фаолиятини ОАВ орқали ёритиб бориш вазифаси юкланади. Бундан ташқари, ушбу бўлинманинг вазифаси ҳарбий операциялар мобайнида миллий ва халқаро жамоатчиликни хабардор қилиш, ҳар кунлик пресс-конференциялар, брифинглар, пресс-релизлар, қўмондонлик таркиби билан интервьюлар, шунингдек, мухбирларнинг ҳарбий қисмларга ташрифларини уюштиришдан иборат.

Ироқда уруш бошланишидан аввал АҚШ Қуролли Кучларининг марказий қўмондонлиги Қатар шахридан унча узок бўлмаган ҳудуддаги ҳарбий лагерьда рақамли телефон, интернет тармоғи ҳамда сунъий йўлдош билан алоқага чиқа оладиган халқаро матбуот марказини очди. Маълумотларга кўра, Ироқдаги жанговар ҳаракатлар айнан шу матбуот марказидан бошқарилган.

Афғонистондаги аксилтеррор операцияларини ОАВ орқали ёритиб бориш мақсадида АҚШ ва Буюк Британия Покистон пойтахти Исломободда коалиция матбуот маркази («тезкор муносабат билдириш медиа-маркази»)ни жойлаштирди. Марказ таркибига расмий ҳарбий вакиллардан ташқари фуқаролик ОАВ марказларининг ходимлари ҳам жалб қилинган эди. Ушбу матбуот марказининг самарали ва тезкор фаолияти туфайли Фарб ОАВ Афғонистонда бўлаётган воқеа-ҳодисаларни ёритиб бориш ташаббусини Шарқ оммавий ахборот воситаларидан тортиб олишга муваффақ бўлди. Натижада Афғонистон аҳолиси ҳамда жаҳон ҳамжамияти АҚШ манфаатларига мос келувчи ахборот маконининг таъсир доирасида қолиб кетди.

Ҳозирги кунга келиб, АҚШ қўшинларининг бирорта ҳарбий операциялари интенсив ахборот кўмагисиз, PR хизматисиз амалга оширилмайди. Раҳбарий ҳужжатлар талабларига мувофиқ, ҳарбий операция режаси

ахборот кўмаги тўғрисидаги иловаси билан бирга юборилади. Олинган маълумотлар таҳлиliga кўра, Ироқдаги ҳарбий ҳаракатларнинг ахборот кўмаги режасини (Potomac Institute for Policy Studies, Rand Corporation ва American Enterprise Institute) учта ақлий марказлари ишлаб чиққан. Бундан ташқари, унча катта бўлмаган «Lincoln Group» корхонаси эса Ироқ матбуотида АҚШнинг махсус ахборот операциялар бўйича бўлинмалари томонидан тайёрланган мақолаларни жойлаштириш ва чоп этиш билан шуғулланиб келган.

АҚШ ва Буюк Британия оммавий ахборот воситалари журналистларининг жанговар бўлинмаларга киритилиши коалиция давлатлари жамоатчилиги томонидан жанглари сезиларли даражада қўллаб-қувватлашга эришиш имконини берди ҳамда ушбу ёндашув қўшинларни ахборот қўллаб-қувватлаш борасида янги босқичга олиб чиқди.

Ҳозирда АҚШ Қуролли Кучлари 1 400 дан ортик ҳарбий нашрларнинг арсеналига эга. Улардан қарийб 400 та журнал ва 1 000 дан ортик газеталарнинг бир марталик тиражи 12 млн. дан ортиқни ташкил этади. АҚШ Мудофаа вазирлиги томонидан чоп этиладиган 22 та журналдан энг машхури АҚШ Мудофаа вазирлигининг жамоатчилик билан алоқалар бўйича идораси томонидан чоп этиладиган «Commander's Digest» журналидир.

Ривожланган давлатларнинг рейтингига кенг аудиторияларни ахборот маконида қамраб олиш борасида АҚШ Қуролли Кучлари илғор тажрибага эга. Экспертларнинг хулосаларига кўра, АҚШ Мудофаа вазирлиги 78 давлатда PR компанияларини амалга ошириш учун 400 млн доллар сарфлаган. Жумладан, АҚШда жойлашган дунёдаги энг йирик радио ва телевидение хизмати ҳисобланган АҚШ Қуролли Кучларининг «AFRTS» хизмати Америка ва унинг қўшинлари жойлашган ҳудудларда 300 га яқин радио ва телевидениеларни назорат қилади.

Қўмондонликнинг фикрига кўра, жамоатчиликнинг армия билан боғлиқлиги ҳарбий операцияларнинг самарали ва муваффақиятли бажарилишининг кафолати ҳисобланади. АҚШ ҳарбий экспертлари стратегик урушнинг янги тури – «иккинчи авлод стратегик ахборот уруши» (2nd Generation Strategic Information Warfare) юзга келмоқда, деган хулосага келишган.

Подполковник
Муроджон РЎЗИЕВ,
таҳлилчи

МУЛОҲАЗА

“ Баъзида айрим кишилардан «замон ўзгаряпти», деган гапни эшитамиз. Аслида эса замон эмас, «одамлар ўзгаряпти», дейилса, тўғрироқ бўлади. Чунки осмон, ундаги қуёш, ой-юлдузлар курраи заминда ўз ўрнини ўзгартиргани йўқ.

Фан-техника кун сайин ривожланиб бораётган замонамизда одамлар, хусусан, ёшларнинг имкон қадар камроқ меҳнат қилиб, юқори натижага эришишни хоҳламоқда. Самимият, меҳр-оқибат туйғулари юқори пардаларда жилваланяптими? Шаҳар марказида қўлида мобил телефонда сўзлашаётган ёки қўлига радиоплеер қулоқчинини тақиб олганларнинг кўпчилиги

ЗАМОН ЎЗГАРЯПТИМИ ЁКИ ОДАМЛАР?

ёшлардан иборат. Ота-оналарнинг эътиборсизлиги боис, уйда уяли телефон орқали куракда турмайдиган гаплар билан сўзлашаётган ёшлар жамоат жойларида ҳам ана шу мазмундаги сўхбатига гувоҳ бўласиз. Катталарга нисбатан хурмат сақлаб, саломлашиш улар учун энг оғир ишдек, гўё. Мобил алоқа воситаси худди уларнинг энг азиз овунчоғи бўлиб қолгандек. Ҳар бир дақиқа сўзлашув учун қанча пул сарфлаётгани, бу маблағ ота-оналарининг зиммасига тушаётганини ўйламайди ҳам. Боласининг кўнглига қараб, ҳанузгача ўша беҳуда гаплар учун

телефонга ҳақ тўланиши, яъни пулнинг ҳавога совурилиши оила иқтисодига зарар эмасми?

Ёш ўғил-қизларнинг тарбияси жамоат жойларида ўзини тутиши, хатти-ҳаракатида яққол намоён бўлади. Айримларини кузатиб, ота-онасига таҳсин айтсангиз, баъзиларини кўриб, таассуфга тушасиз. Биргина жамоат транспортида бобоси, бувиси, ота-онаси тенги одамларга жой бўшатиб, дуо олиш ким учундир хайрли амал бўлса, яна аллакимга «азоб» иш.

Мутахассисларнинг айтишича, мобил алоқа аппаратлари катта ёшли кишиларга мослаб

чиқарилган бўлиб, иш жараёнида ёки узоқдаги кишилар билан алоқа боғлашда асосий восита ҳисобланади. Аммо у ёшлар учун кўча-кўйда атрофдагилар, тенгқурларига мақтаниш, ижтимоий тармоқларда беҳуда вақт ўтказиш воситасига айланиб бораётгани ачинарлидир. Боз устига, у билан боғлиқ кўнгилсиз воқеа-ҳодисаларнинг тобора урчиётгани янада хатарлидир. Хўш, сиз бунга нима дейсиз, муҳтарам газетхон?

**Подполковник
Расул РАЖАПОВ,
Қўролли Кучлар
академияси ўқитувчиси**

“ Дунё бўйича интернет фойдаланувчилари сони ҳар сонияда ортмоқда. Кимдир ундан фойдали манбаларни қидириш билан овора, яна аллаким тезкор ахборот тарқатиш пайида. Бу оқимда айланаётган адоқсиз хабарларнинг ишончилиги эса бошқа масала.

Шубҳасиз, интернет билим ва керакли ахборотни олиш учун улкан имкониятлар яратади, лекин тармоққа жойлаштирилган барча ахборотларни ишончли ва фойдали деб бўлмайди. Ўқиётган, кўраётган ва тинглаётган ахборотни онгли равишда қабул қилиш, тўғри талқин этиш ва ундан унумли фойдаланиш инфомаданиятнинг ўзаги ҳисобланади. Аммо бир ахборотни ҳар ким фикрлаш доираси, дунёқарашидан келиб чиқиб, турлича қабул қилади.

Ўз навбатида ҳарбий хизматчилар ҳам дунё айвонида содир бўлаётган долзарб воқеа-ҳодисалар тўғрисида глобал ва ижтимоий тармоқлар ҳамда оммавий ахборот воситалари орқали тарқатилаётган хабарларнинг истеъмолчиси ҳисобланади. Уларнинг «сарганини пучагидан» ажратишда ҳарбий соҳага ихтисослаштирилган нашрлар жуда қўл келади. Интернет фойдаланувчиларининг 4 фоизигина глобал тармоқнинг кенг имкониятларини билади, қолган 96 фоизи эса қисман беҳабар ҳисобланади.

Давлатимиз раҳбари таъкидлаганидек, инсон маънавиятига қарши йўналтирилган, бир қарашда арзimas бўлиб туюладиган кичкина хабар ҳам ахборот оламида глобаллашув шиддатидан куч олиб, кўзга кўринмайдиган, лекин зарарини ҳеч нарча билан

Ёшларга кучли таъсир этувчи ахборотларга бузғунчи ғоялар: диний экстремизм ва терроризм, миллатчилик, ирқчилик ва шу кабиларни киритиш мумкин. Ҳарб ҳаёт тарзига хос, ўзбек менталитетига зид одатларни тарғиб этиш Ҳарб ёшларининг

инсон ҳаёти, оила муқаддаслиги ва ёшлар тарбиясига катта хавф солади.

Халқимиз маънавий оламини бундай таҳдидлардан асраш, халқаро майдонда содир бўлаётган жараёнларнинг туб моҳиятини англаш, уларда холис ва

ИНФОМАДАНИЯТ НИМА?

қоплаб бўлмайдиган зиён етказиши мумкин. Ахборот алмашинуви жараёнида юзага келган конфликтлар оқибатида «ахборот хуружлари» юзага келади. Ахборот хуружи – рақиб устидан ахборот ҳукмронлигига эришиш ва шунинг эвазига моддий, мафкуравий ёки бошқача зарар етказиш учун давлатнинг ҳарбий кучлари (ҳукумати) томонидан амалга ошириладиган тадбирлар (операциялар) мажмуаси.

кийиниш услуби, ҳаёт тарзини тарғиб қилувчи мақолалар, клиплар ва фильмларда яққол намоён бўлади.

Шов-шувга йўғрилган, аммо ҳали ўз исботига эга бўлмаган турли ахборотлар ҳам мазкур қатлам вакилларига сезиларли таъсир этади. Бундан кўзланган мақсад ёш авлодни, омманни ахлоқсизликка етаклаш ва уларнинг нормал ҳаёт тарзини издан чиқариш ҳисобланади. Бу

мустақил фикрни шакллантириш бугунги куннинг долзарб вазифасидир.

Ахборот маданиятини шакллантиришда ахборот-психологик хавфсизлигини таъминловчи маалаки кадрларни етиштириш, бу соҳадаги халқаро норма ва қонунларни ишлаб чиқишга асосий диққат-эътиборни қаратиш лозим.

Ахборот технологияларининг кун сайин ривожланиб бораётганини ҳисобга олсак, «ахборот уруши», «кибертерроризм», «ахборот хуружи» каби атамаларга дуч келамиз. Инсонлар қалби ва онги учун катта курашлар кечаётган глобаллашув даврида маънавиятга юксак эътибор бериш зарур. Маънавий таҳдид, ахборот хуружлари, мафкуравий курашлар ва оммавий маданият кўринишидаги глобаллашувнинг салбий таъсирига бефарқ бўлмай, инсон онгидаги бўшлиқни маънавият билан тўлдириш керак.

**КБҲХ, оддий аскар
Фаррух АББОСОВ,
Тоифаланган объектларни
қўриқлаш қўшинлари
қўмондонлиги**

АДИБЛАР ХИЁБОНИДА

ЁШЛАР БИЛАН УЧРАШУВ

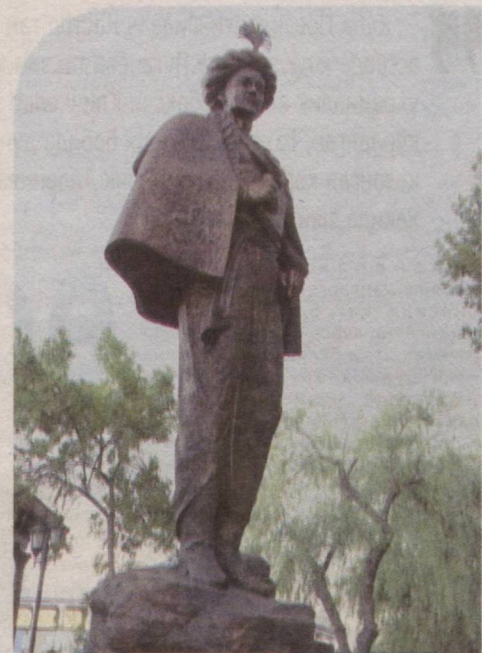
Жорий йилнинг июнь ойи республикамызда «Ёшлар ойлиги» деб эълон қилинди. Чирчиқ ҳарбий прокуратураси ташаббуси билан Чирчиқ олий танк қўмондонлик-муҳандислик билим юрти ва Ўзбекистон ёшлар иттифоқининг Чирчиқ шаҳар Кенгаши ҳамкорлигида бир гуруҳ курсантлар ва ёшлар иштирокида пойтахтимиздаги Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий боғида барпо этилган Адиблар хиёбонида маънавий-маърифий тадбир ташкил этилди.

Маънавият масканида курсантлар ҳамда ёшлар ўртасида дўстона мушоира ўтказилди. Унда Мудофаа вазирлиги фахрийлари ҳам иштирок этиб, аждодларимизнинг адабиёт, миллат тақдири ва юрт истиқболларида тутган ўрни, кўрсатган жасоратлари ҳақида ёшлар билан очиқ мулоқот ўтказди. Халқимизнинг шундай улғ аждодларига муносиб авлод бўлиш, бунинг учун адабиёт билан ошно бўлиб, улкан мақсадлар сари дадил қадам ташлаш кераклиги тўғрисида ўз ўгитларини бериб ўтишди.

Ташриф давомида буюк аждодларимизга эҳтиром рамзи сифатида уларнинг ҳайкаллари пойига гуллар қўйилди.

Адиблар хиёбони ҳар биримизнинг маънавиятимиз юксалишига, қалбимизда ватанпарварлик ҳисси янада жўш уришига хизмат қилади.

Адлия майори
Иброҳим ФАЙЗУЛЛАЕВ,
Чирчиқ ҳарбий прокураторининг
ёрдамчиси

ЁР ВА ДИЁР КУЙЧИСИ

Қуrollи Кучлар академияси томонидан пойтахтимиз марказида янгидан барпо этилган Адиблар хиёбонида ўзбек мумтоз адабиётининг забардаст вакили, шоҳ ва шоир Заҳириддин Муҳаммад Бобур ҳаёти ва ижодига бағишланган маънавий-маърифий тадбир бўлиб ўтди.

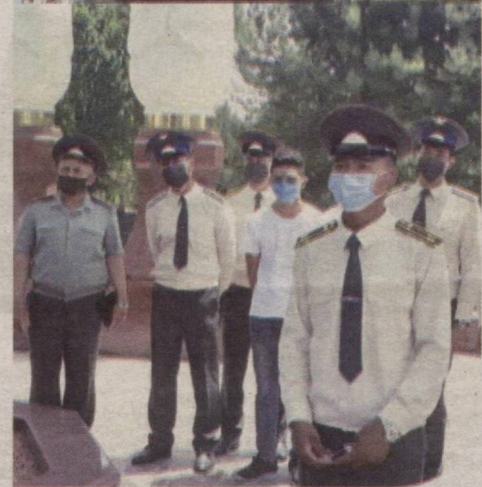
Унда Қуrollи Кучлар академияси профессор-ўқитувчилари ва курсантлари, Тошкент давлат юридик университети профессори, юридик фанлар доктори Феруза Муҳиддинова ҳамда Ҳамидулла Болтабоев қатнашди.

– Хизмат сафари билан Ҳиндистоннинг Агра шаҳрида бўлдик. Ҳинд халқи бизни юксак эҳтиром билан кутиб олди. Табиийки, Аграга борганимиздан кейин буюк «Тожмаҳал» мақбарасини ҳам кўришни ният қилдик. Аммо ўша вақтлари иморат қайта таъмирдан ўтказилаётган бўлиб, ёпиқ экан. Ҳафсаламиз пир

бўлиб турган бир пайтда ташкилотчиларга Ўзбекистондан келганимизни айтганимизда, улар хурсанд бўлиб, мажмуани айланишимизга руҳсат беришди. Шунда буюк аждодимизнинг авлодлари эканлигимдан фахрландим, – дейди Феруза Муҳиддинова.

Шунингдек, тадбир иштирокчиларига академия умумқўшин факультети курсантлари томонидан Заҳириддин Муҳаммад Бобурнинг ҳаёти ва ижодига бағишланган «Бобурнома» асаридан сахна кўриниши намойиш этилди.

Айжамал ЖОЛДАСБАЕВА

Ҳаётда Кумуш, Раъно, Анвар, Алишер исмли инсонларга кўп дуч келамиз. Уларнинг исмлари буюк адибларимиз ва уларнинг асари қаҳрамонларига ҳавас билан қўйилган бўлса, не ажаб? Дарҳақиқат, бир қўшним беш нафар фарзандига Ойбек, Зулфия каби улғ инсонларнинг исмини қўйган. Президентимиз ташаббуси билан пойтахтимизнинг қоқ марказида барпо этилган Адиблар хиёбони ҳам ўзбек халқининг буюк фарзандларига бўлган ҳурмат ва эҳтиромнинг юксак ифодасидир.

Бу боғда турли маънавий-маърифий тадбирлар ўтказиш одат тусига кирмоқда. Шундай тадбирлардан бири Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси, Мудофаа ва Олий таълим вазирликлари билан ҳамкорликда ўтказилди. Унда бир гуруҳ ҳарбий хизматчилар, курсантлар, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзоларининг оила аъзолари

«МЕН АБДУЛЛА ҚОДИРИЙНИ ЯХШИ БИЛАМАН!»

иштирок этди.

Тадбирда сўзга чиққан ёзувчи ва шоирлар тарихда ўчмас из қолдирган ижодкор аждодларимиз ҳаёти, фаолияти ҳақида батафсил фикр юритишди. Таниқли шоирлар томонидан Ватан ва ватанпарварлик, садоқат ва вафони улғовчи шеърлар ўқилди. Қизгин шеърхонлик мушоирага уланди.

Кеча ўзига хос сайилга айланди. Санъаткорларимизнинг жонли ижродаги дилтортар куй-қўшиқлари катта-ю кичикнинг қалбига байрам кайфиятини улашган бўлса, боғнинг бир томонидан ўрин олган рассомлар гўзал юртимизнинг минг бир жилосини ўзида акс эттирган суратлари билан кўнгилларни хушнуд қилди.

– Мен учун хиёбонда ҳайкаллари қўйилган ижодкорларнинг барчаси қадрли, – дейди тадбир иштирокчиларидан бири саксон уч ёшли Ибодат ая Топилдиева. – Зулфияхоним ҳаёт чоғида у билан кўришганман. Кўп бора суҳбатларини, маслаҳатларини олганман. Чунки мен ҳам шеър ёзишга қизиқардим. Зулфияхоним телевидениеда чиқиб қолса, ҳамма ишимни тўхтатиб, телевизор қаршисига югурардим. Жуда одамоҳун, самимий аёл эди. Ўшанда

бу оламда у каби меҳрибон ва дилкаш инсонлар борлиги учун ҳам меҳр, муҳаббат, садоқат ва фидойилик каби гўзал туйғулар барҳаётлигига амин бўлганман. У бугун орамизда йўқ. Лекин шундай бўлса-да, у ўз ижоди орқали ҳануз қалбларга маърифат зиёсини таратиб келмоқда. Шунинг учун ҳам унинг порлоқ хотираси ҳеч қачон сўнмайди. Илоҳим, миллатнинг бу асл фарзандларининг охиратлари обод бўлсин.

Йўлда давом этар эканмиз, катта лейтенант Азиз Норқуловнинг беш ёшли ўғли Абдуллоҳ билан суҳбатлашдик. Абдулла Қодирийни яхши билишини айтиб қувонган болакайга «Биз билмас эканмиз. Адиб қандай асар ёзган?» деган савол билан юзландик. У эса шуним билмайсизларми, дегандек, «Ўткан кунлар»ни-да, деб жавоб берди...

Тадбирдан кўтаринки кайфиятда ортга қайтдик. Бу юртда яшаётган ёшу қари Абдулла Қодирийни, Чўлпонни билиши, уларнинг ижодини ҳурмат қилиши бизда катта таассурот қолдирди.

Шоҳсанам НИШОНОВА,
Гулсанам ИСОҚЖОНОВА

САХОВАТ МАНЗИЛИ

Куба Президенти Фидель Кастро тан олган, Россия эстрада юлдузи Алла Пугачёва таъзим қилган, украиналик ака-ука боксчи Кличколар ўз отасидек кўрадиган, саховатпешалик бобида дунёда ном қозонган қорақалпоғистонлик Алланияз Утениязов ҳақида эшитганмисиз?

«Хайрия» деб кам таъминланганларга нарса тарқатиш асносида қатор сельфиларга тушганларни кўрсам, ғашим келади. Гапимдан хафа бўлишингиз мумкин, ammo шўрликлар келтирилган маҳсулотларни минг хижолатда олар чоғида кўнгуллари билан нелар ўтиши билан ҳисоблашмаймиз. Ахир уларнинг моддияти кам бўлса-да, ammo ғурури ҳамма билан тенг-ку! Ҳамага кўз-кўз қилиб хайрия тарқатаётганларга Алланияз Утениязовнинг ҳаёт йўли яхшигина дарс бўлиши, шубҳасиз.

Мақтабда ўқитувчи, овулда қурувчи

1970 йиллар Орол денгизининг тобора чўлга айланиб бориши қорақалпоқ халқи учун мисли кўрилмаган йўқотилди эди. Иккинчи жаҳон уруши етказган талафотлар ўрнини қоплаш учун анча йиллар қийналган халқнинг бошида бу кунлар ҳам борлигини ким билибди, дейсиз. «Мард майдонда синалади», дейди халқимиз. Юртинг асл мардлари учун бу давр синов майдони бўлди.

Алланияз Утениязов – замондошлари учун қаҳрамонлик, саховатпешалик тимсоли. У умрини ҳалол меҳнатга бағишлайди. Ёрдамга муҳтож 44 та оилага уй, овул болалари учун 2 та мақтаб, 2 та акушерлик пункти, 2 та болалар боғчиси ва битта кутубхонани яқка ўзи қуриб беради. Шунингдек, 174 та хонадонни капитал таъмирлайди. У меҳнатлари эвазига бир сўм ҳам ҳақ талаб қилмаган.

Бошпанасиз ҳамюртлари совет даври ҳукуматига эмас, Алланияздан ёрдам сўраб, мурожаат қилишарди. Мурожаатчилар шунчалик кўп эдики, оға ҳеч қачон тўйиб овқатланмаган, вақтида дам олмаган. Алланияз оға, «Шунча уйи йўқ кишилар бор экан, тўйиб ўхлашга ҳақим йўқ», деб кўп айтарди дейди Утениязов билан бир қишлоқда яшаган Раҳат оға.

1936 йилда Қорақалпоғистоннинг Кегейли тумани, Қазаяқли қишлоғида деҳқон оиласида дунёга келган Алланияз Утениязов Қорақалпоқ давлат педагогика институтининг Роман-герман факультетининг инглиз тили йўналишида тахсил олган. Болалигиданоқ меҳнатда тобланиб ўсган йигит курсдошлари орасида ҳам ажралиб турарди. Ўмрбек лаққи сингари сўзга уста ва меҳнаткаш эди (У барча латифаларда ҳақиқатгўй, адолатни улуғловчи, камбағал, бева-бечораларнинг ҳомиий сифатида гавдаланган). Пахта йигим-терим даврида 400 килогача пахта, 1 200 килогача пахта ғўзасини тергани учун унга «комбайн» деб ном беришади. Энг илгор теримчиларнинг ўзи бир мавсумда 2,5-3 тонна пахта терса, Алланиязнинг марраси 12–15 тонна бўларди. Терилган пахта учун берилган пулларни хайрия ишларига сарфларди. У биринчи курсни тугатгандан кейин ёзги таътил пайтида қишлоғидаги Қурбаниязовлар оиласига ўй қуриб берди. Бу унинг илк қурган уйи эди. Хизматига ҳеч қандай ҳақ олмади.

1962 йили ўқишни тамомлаган Алланияз қишлоғида 42 йил инглиз тилидан дарс беради.

«ЖАЙХУН ЖАҒАСЫНДА ӨСКЕН БАЙТЕРЕК»

(биринчи мақола)

Дунёнинг тўрт китъасидан келган мактублар

Оға тушликкача мактабда болаларга дарс берар, дарсдан сўнг то кун ботиб, қоронғи тушгунча уй қуриш билан шугулланарди. Алланияз йигирма уй йил давомида қилган саховатпешалик ишларини овулдагилардан бошқа ҳеч ким билмасди.

«Правда» газетасининг 1985 йил 29 сентябрь сонидида чоп этилган «Лик доброты» (муаллифи халқ ёзувчиси, Ўзбекистон Қаҳрамони Тўлепберген Қайиббергенов) мақоласидан сўнг Алланияз Утениязов номига дунёнинг турли бурчақларидан мактублар оқиб кела бошлади. У ҳақда Ўзбекистондаги деярли барча газета-журналларда мақолалар чоп этилганидан сўнг уни бутун дунё таний бошлади.

Куба давлатининг ўша пайтдаги раҳбари Фидель Кастро «Сиз ўз инсонийлик меҳнатингиз билан барча одамзот боласидан жуда юқори турасиз. Бу ишларингиз ёш авлодларни тарбиялашда намуна бўлади. Мен сизга тан берман...» деб ёзганди. Россия эстрада примадоннаси Алла Пугачёва: «Сизнинг ҳолис хизматларингиз мен учун ибрат, миннатдорман. Сиздек одамнинг юртимизда бор эканлигига қувонаман. Халққа бепул қилган меҳр-шафқатингиз олдида таъзимдаман...» деса, жаҳон тан олган машҳур операчи Муслим Магомаев: «Мухтарам муаллим, Сизни ва оила аъзоларингизни байрам билан чин дилдан кутлайман. Сизга теран соғлиқ тилайман. Хайрия-саховат ишларингизни бор ақл-истеъдодингиз билан давом эттиргайсиз. Сиз XX асрнинг Прометейсиз... (Прометей олов ўғирлаб, одамларга яхшилиқ кўрсатган юнон мифологик қаҳрамони)», деб энг илқ дил сўзларини изҳор этиб, телеграмма йўллаган. Аргентиналик миллионер Сапун эса ўз мактубиди: «Менинг қўл

остимда 4 минг киши ишлайди. Аргентинада энг бой одамлардан бириман. Хусусий мол, парранда фермаларим, фабрикаларим бор. Лекин менинг бойлигим сизнинг бойлигингиз қошида чирик дунёдир. Сизнинг инсонийлик маънавий бойлигингиз ҳеч қачон ўлмайди, чиримайди, мангу қолади. Сизнинг қилган хизматингиз дунёда катта янгилик бўлди. Ўқиб кўриб, хайрон қолдим. Менга катта тўртки бўлди. Мен ҳам хайр-саховатли бўлишга бел боғладим». Икки карра собиқ Кенгашлар Иттифоқи Қаҳрамони А. Рязанов: «Ўқитувчилар қурултойига келсангиз, болангизни ҳам ола келинг. Бизнинг хонадон эшиги сиз учун ҳамيشа очиқ», деб хатига жавоб ёзишни сўраса, бокс бўйича жаҳон чемпи-

Меҳнат қадри

Алланияз Утениязов оға ҳақида ёзилган «Алланияз Қаҳрамон – адамгершиликни жоқарғи шыңи» («Алланияз Қаҳрамон – инсонийликнинг юксак чўққиси») китобиди (муаллифи Элиза Даулетмуратова ва Алламбергенов Даулетмуратов) шундай қизиқарли маълумот берилади: «Алланияз хаттоки, мактабдан олган маошини ҳам камбағал оилаларга ишлатиб юборган. Унинг турмуш ўртоғи ҳам ўзига ўхшаш раҳмдил инсон бўлган, эрининг ишларини доимо қўллаб келган».

Олижаноб инсонни Ўзбекистоннинг Биринчи Президенти Ислам Каримов ҳам қадрлаган. «Юксак маънавият – энгилмас куч» китобиди уни Беҳбудий, Мунавварқори, Авлоний, Чўлпон, Фитрат ва бошқа буюклар қаторида кўради.

КЕҒЛИ НУРҒА						ТОЛЫ ИНСАН				
Ташкил қилган 44 та оилага уй, 2 та мақтаб, 2 та акушерлик пункти, 2 та болалар боғчиси ва битта кутубхонани яқка ўзи қуриб беради. Шунингдек, 174 та хонадонни капитал таъмирлайди.										

они Виталий Кличко: «Халқингизга қилган хайрли ишларингизни эшитиб, биз жаҳон рингидаги ғалабаларимиз ҳақида айтишга ор қиялмиз. Сабаби сиз 30–35 йил ўз ҳаётингиз давомида қандай қилиб бўлмасин ожиз ва камбағал кишиларга ёрдам қиляпсиз. Биз эса ўз «ишимиз»да 30–35 минут рақибимизни дўппослашимиз керак. Айнан шунинг учун укам Владимир билан бирга сизни отамиз сифатида кўрамиз. Сиз биз учун идеал одамсиз. Мен ҳар доим рингга чиқишдан аввал сизни тасаввур қиламан ва муваффақият қозонишимга ишонаман. Шу пайтда ўзимни куч-қувватга тўлгандек сезаман ва ғолиб бўламан», дейди. Алланияз Утениязов номига дунёнинг ҳар хил давлатларидан 1 500 дан ортиқ мактублар келган. Уларнинг барчасини жавобсиз қолдирмаган.

Шунча ишлар билин ҳамоҳанг равишда Алланияз мактабдаги дарсларни бирон марта бўлсин, қолдирмаган. Ҳаттоки, туман мактабларида инглиз тили фани ўқитувчиси этишмай қолган пайларда ораси 4–5 км келадиган 3 та мактабга пиёда қатнаб ишлашига тўғри келган. Мана шу касбиди у 42 йил фаолият юритган. Алланияз Утениязов бутун умри давомида қўли меҳнатдан бўшамади. Фақат 2001 йилда бир мартагина Фарғонадаги санаторияга борган. Унда ҳам туман ҳокими тезда чақиртириб олган. Сабаби уни «Ўзбекистон Қаҳрамони» юксак давлат муқофотини топшириш маросимида қатнашиш учун Президент девониди излашаётган эди...

Есимхан ҚАНОАТОВ.
Айжамал ЖОЛДАСБАЕВА,
 «Vatanparvar»

ТАШРИФ

Аёл – нозик хилқат. Ундан алп эрлар қатори улуғ ишлар талаб қилинмайди. Чунки унинг оналиги, рафиқа ва бекалигининг ўзи фидойилик, ғайрат, яратувчанлик, сабр ва қаноат кўзгусидир. Унинг илкидаги биргина оналик мажбурияти улуғ ишларга дахлдор. Яъни у фарзанд камолида тунларни тонгга улаган посбон, жонкуяр энага, талабчан мураббия, жигарбандини касалликлардан асровчи табиб, меҳрибон ва қаттиққўл устоз демакдир. Шу сабаб, халқ орасида аёллардан пайғамбар чиқмайди, аммо пайғамбарларни, даҳоларни дунёга келтириб улғайтиради, тарбиялайди, деган пурмаъно калом мавжуд.

Бироқ шоир унинг таърифини қаламга олганида «аёл жазм этса ҳар ишга қодир», дея куйлаганидек, аёл ҳаракат қилса, йўл беришса жамият ҳаётида ҳам эрлар қаторида ўзини кўрсата олади. Шу сабаб, мамлакатимиздаги бир қатор соҳаларда, хусусан, тиббиёт ва маориф ривожига хотин-қизларнинг салмоқли улуши бор. Тўғрироғи, ушбу соҳаларнинг 70 фоизини аёллар ташкил этади.

ЯРИМ АСРКИ ЮРТ ХИЗМАТИДА

2018 йил давлатимиз раҳбарининг фармони ила давлат мукофотига муносиб топилган фидойи инсонлар қаторида фалсафа фанлари доктори, профессор Жамила Шермухамедовага ҳам «Меҳнат шўхрати» ордени топширилди. Енгил тин олдим, «мукофот эгасини топибди», деган фикр ўтди ҳаёлимдан. Жамила опа ҳақида кўп эшитганман: «муаллима, сиёсатшунос, эксперт, психолог, суҳандон, тадбиркор, халқпарвар, ўзгаларнинг дарди-га ҳамнафас...» Шунингдек, жонкуяр она ва меҳрибон рафиқа. Бир сўз билан айтганда, фидойи олима аёл.

Ойнаи жаҳоннинг «Ўзбекистон», «Маънавият ва маърифат», «Оилавий», «Маҳалла», «Севимли», «Ёшлар», «Миллий» телеканалларидаги кўрсатувларда опанинг билим ва тафаккурга бой турли мавзулардаги долзарб суҳбати доимо мени ўзига жалб этган. Оила, хотин-қизларнинг жамиятдаги ижтимоий-сиёсий ўрни, аёллар ва болалар ҳуқуқлари ва уларни ҳимоя қилиш масалалари, коррупцияга қарши кураш, жамиятдаги фаол сиёсий ўзгаришлар, бешта ташаббус ва иқтисодий ҳолат билан боғлиқ теран фикрлари инсонни бефарқ қолдирмайди.

Олиманинг суҳбатлари кўп йиллик халқаро тажрибага асослангани билан ҳам аҳамиятлидир. Чунки Жамила Тошпўлатовна узоқ йиллик фаолияти давомида атрофимиздаги кўшни давлатлардан ташқари Швеция, Германия, Италия, Англия, Шотландия, Туркия, Россия, Озарбайжон, Украина, Грузия, Арманистон, Ирландия, Венгрия, Болгария, Франция, Австрия, Таиланд, Миср, Малайзия, Сингапур каби дунёнинг 30 дан ортиқ давлатларида маркетинг, менежмент, психология, сиёсатшунослик, жамиятнинг ижтимоий ривожланиши, аёллар ва инсон ҳуқуқлари, гендер тенглик, тадбиркорлиқни қўллаб-қувватлаш, дунё ишбилармон аёлларининг фаолияти ва тажрибасини ўрганиш ва татбиқ этиш, раҳбарларнинг ҳуқуқий маданиятини ошириш каби бир қатор йўналишларда малака ошириб, халқаро сертификатларга эга бўлган. 2006 йил Швецияда ўтказилган Парламент сайловида мустақил кузатувчи сифатида иштирок этиб, тажриба алмашиб қайтган.

Албатта, бундай олима аёл билан кўришиш, суҳбатидан баҳраманд бўлиш ҳар қандай инсоннинг орзуси, хусусан менинг ҳам. Ниҳоят, истагим амалга ошди. Мудофаа вазирлиги тизимидаги маънавий-маърифий

ФИДОЛИКДАН УЛУҒЛИККА ЭРИШГАН АЁЛ

тадбирлар, семинар-тренинглар орқали профессор Жамила Тошпўлатовна билан танишишга муяссар бўдим. Мухбир сифатида унинг маърузаларни кузатиб бордим.

ОРАТОР, БИЛИМДОН, ЖОНКУЯР

Ҳарбий қисм ва муассасаларда ҳарбий хизматчилар ва уларнинг оила аъзолари иштирокида ўтказиладиган тадбирларга республикаимиздаги таниқли инсонлар – олимлар, шоирлар, ёзувчи ва санъат намояндалари таклиф этилади, бир-бирдан қизиқарли суҳбат ва маърузалар уюштирилади. У аудиторияга фикрини етказиш учун турли услублардан фойдаланади. Бундай жараёнларда, ўзбекиона айтганда, жон дили билан ҳаракат қиладиган Жамила опанинг ўзига хос интерфаол услуби бор. Яъни тадбир иштирокчиларининг барчасини ўзига қаратган ҳолда фикрини ўтказа олади. Ҳаёт билан ҳамнафас теран бу фикрлар ҳеч кимни бефарқ қолдирмайди. Шу сабаб, ҳар гал тадбирдан сўнг йиғин иштирокчилари аудиторияни тарқ этишга шошилишмайди, опани ўраб олиб яқиндан танишишга, саволларига жавоб олишга интилишади.

Мен Жамила Шермухамедованинг фаолияти доирасида бир ҳақиқатга амин бўлдим. Халқаро семинар ва конференцияларда иштирок этиб келаётган олима сиёсатга доир долзарб масалалар қаторида, аёллар ва болалар ҳамда ёшлар билан боғлиқ муаммоларга алоҳида эътибор қаратади, жон куйдиради. У узоқ йиллар давомида Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси ҳамда Республика маънавият ва маърифат маркази эксперти, Республика «Оила» илмий-амалий марказида халқаро тренер, Республика ёшлар иттифоқи қошидаги «Қизларжон» ҳамда «Қизлар овози» клубларининг доимий спикери сифатида ёшлар ва қизлар ўртасида маънавий-маърифий семинар-тренинглар олиб боради.

Вақтни, имкониятни олтидан афзал тутадиган, тирикликнинг ҳар дақиқасини эзгу ишларга бахшида этадиган, иродаси пўлатдек мустаҳкам бундай забардаст инсонлар қошида ҳоҳида забонсиз қоласан, киши. Фақат... фақат унга ўхшагинг келади.

Жамила опани ёшлик чоғларида ўзига хос ҳаёт синовларида тобланганидан, тўшакка миҳланган ҳолда оғир дард билан узоқ вақт курашиб, рутубатли кунларни енгиб ўтганидан хабарим бор. Айна дамда эса етмиш ёшни қарши олаётганига қарамай, ҳамон аёллик латофати устувор, ғайрати жўшқин, фикрлари қатъий ва теран Жамила Тошпўлатовнага ҳавас қилса арзийди. Шунингдек, олиманинг кийиниш маданиятига, миллий либосга эътибори ҳар қандай ўзбек аёлига андозадир.

Биз, журналистлар лавҳалар тайёрлаш жараёнида олим у алломалар, файласуф даҳоларнинг тафаккур томчилари – афоризмларидан келтириб ўтишни хуш кўрамиз. Шу ўринда забардаст устоз, профессор Жамила Тошпўлатовнанинг ҳаётини афоризмларига эътиборингизни қаратаман: «Буюклик ўз хатосини тан олишдир», «Мансаб ўзлигидан воз кечишдир», «Ота-онани қадрлаган ўзини ҳам қадрлайди», «Севиш қаршингдаги инсонни қадрлашингдир», «Ортиқча бойлик хасталик олиб келади», «Меҳнат машаққатдир, аммо бахтиёрлик», «Оилага хиёнат Ватанга хиёнатдир», «Хиёнат кечирилади, аммо унутилмайди», «Дўстинг борми, демак, ҳаётсан», «Меҳнатсиз даромад ҳаловатингга душмандир», «Динингни ҳурмат қил, охиратинг беғубор бўлади», «Бировнинг бахтига кўз олайтирма, у сеники эмас», «Бахтсизлик бахтли бўлиш учун курашдир», «Ҳаётни севишдан олдин ўзингни севишни ўрган»...

Ватанпарварлик, элпарварлик илоҳий туйғу, инсонни улуғ ишларга сафарбар этади, халқ дарди билан ёниб яшашига ундайди. Мақола тайёрлаш аввалида Жамила опа билан боғландим. Опа Сирдарёга, тўғрироғи, Сардобага отланаётган экан, суҳбатни қисқа қилдик. Ҳа, қайсидир гўшада юртдошларимизнинг бошига тушган синовли онлар Жамила опа каби эл дардида ҳамнафас фидойи инсонларни халқ орасида бўлишга ундайди. Ўзгача бўлиши ҳам мумкин эмас. Кўз олдимга келтираман, табиий офат сабаб, ўша гўшада жабр чеккан ҳар бир хонадон аҳли учун, аёллар учун опанинг кўнгилларга малҳам сўзлари, маслаҳати тоғдек таянч, қийинчиликларни енгиб ўтишга ундовчи куч ва ирода бағишлаши ҳақиқат.

Сўзим якунида яна аёл сиймосига, унинг назмга муҳрланган таърифу тавсифига қайтгим келди. Зеро, фалсафа фанлари доктори, профессор Жамила Шермухамедова каби улуғ ва забардаст аёллар таърифиға шеърини сатрлар уйғундир:

*Кўхна олам синоатин сарвари –
Аёлдир у, аёлдир.
Меҳр отлиғ пок туйғулар гавҳари –
Аёлдир у, аёлдир.*

*Қадди нозик, қалби нозик хилқат у,
Нафисдир гул баргидек.
Минг довуллар эголмаган қудрат у,
Сабри ила қадди тик...*

*Бир сўз ила баён қилсак аслини,
У – ҳаёт остонаси.
Фидоликдан улуғликка эришган,
У – миллатнинг онаси.*

Зулфия ЮНУСОВА, «Vatanparvar»

ЖАРАЁН

ИЖОД АҲЛИГА ҲУРМАТ

« Ватан учун, халқ манфаати йўлида хизмат қилган борки, ҳамма замонларда қадр топган. Илм, ижод эътирофи айрича бўлган бугунги кунда бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Яқиндагина фойдаланишга топширилган «Шон-шараф» музейида Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари ташкил этилганининг 28 йиллиги ҳамда Ватан ҳимоячилари кун муносабати билан яратилган ватанпарварлик мавзусидаги муסיқий асарлар, кўшиқ ва кўшиқлар матнлари муаллифларининг Мудофаа вазирлиги томонидан тақдирланиши фикримизнинг далилидир. Ижодкорларга фахрий ёрлик ҳамда пул мукофотларини мудофаа вазирининг ўринбосари полковник Хамдам Каршиев топширди.

Сўзга чиққанлар таъкидлаганидек, Президентимизнинг «Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари ташкил этилганининг 28 йиллиги ҳамда Ватан ҳимоячилари кунини нишонлашга тайёргарлик кўриш ва ўтказиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги фармойишида ёшларни Ватанга муҳаббат ва садоқат руҳида тарбиялашга, миллий армия учун ғурур ҳиссини юксалтиришга қаратилган ватанпарварлик мавзусидаги муסיқий асарлар, кўшиқ ва шеърлар яратиш вазибалари белгиланган эди. Мазкур вазибалар ижросини таъминлаш мақсадида Маданият вазирлиги, Ёзувчилар уюшмаси, Ўзбекистон Композиторлари ва бастакорлари уюшмаси билан

ҳамкорликда ижодкорлар томонидан 20 дан ортиқ ватанпарварлик мавзусидаги муסיқий асарлар, кўшиқ ва шеърлар яратилди. Қуролли Кучлар тизимида «Мардлар

кўриқлайди Ватанни» номли ҳарбий-ватанпарварлик йўналишидаги кўшиқлар кўриктанлови ўтказилиб, тегишли вазирлик ва идоралар ҳамда ижодкорлар билан ёшларни

ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялаш борасида ҳамкорлик йўлга қўйилди.

– Ушбу тақдирлашни ташаббусга менгзаш мумкин. Кўшиқ яратган, муסיқа басталаган, унинг матнини ёзган ижодкорларнинг вазирлик миқёсидаги эътибор билан тақдирланиши, эътироф этилиши бу борадаги ишларимизни жадаллаштиришга ундади. Ушбу йўналишдаги фаолиятимизни нафақат ҳамкорлик, балки вазиламизнинг узвий бир қисми сифатида кўраяпмиз. Шунинг учун ҳам фаол, ташаббускор, мунтазам ҳамкорлик қилиб келаётган ҳарбий хизматчиларни уюшмамизнинг фахрий ёрлиги билан тақдирладик, – дейди Ўзбекистон Композиторлари ва бастакорлари уюшмаси раиси, профессор Р. Абдуллаев.

Тантанали тақдирлаш маросимидан сўнг иштирокчилар «Шон-шараф» музейи билан яқиндан танишдилар.

Хусниябону Жўраева

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОННИ, АЛБАТТА, ЁШЛАР БИЛАН БИРГА ҚУРАМИЗ!

КАРАНТИН ДАВРИДА ТАДБИРЛАР ҚАНДАЙ ЎТКАЗИЛАДИ?

Ўзбекистон ёшлар иттифоқи Тошкент шаҳар Кенгаши ташаббуси билан Тошкент давлат иқтисодиёт университетида «Ёшлар кун» муносабати билан ташкил этилаётган тадбирларга бағиш-

ланган матбуот анжумани ўтказилди.

Унга кўра, «Ёшлар кун» учун пойтахтнинг ҳар бир туманида дастур ишлаб чиқилган бўлиб, шаҳар миқёсида онлайн шоулар,

онлайн концертлар, спортчилар билан суҳбатлар уюштирилиши мўлжаллангани, шунингдек, барча тадбирлар карантин қоидаларига қатъий амал қилинган ҳолда ўтказилиши маълум қилинди. «Ёшлар ойлиги» доирасида 1–30 июнь кунлари 300 дан зиёд тадбирлар ўтказилади ва интернет орқали 100 мингдан ортиқ ёшларни қамраб олади.

Дастурга биноан, иқтидорли ёшлар билан онлайн суҳбатлар ўтказиш, Ёшлар марказида

«Бандлик маркази»ни ташкил қилиш, ишсиз ёшлар бандлигини таъминлаш мақсадида «Бўш иш ўринлари» тўғрисида ижтимоий тармоқлар ҳамда расмий каналлар орқали «Меҳнат ярмаркалари»ни ўтказиш, тадбиркорлик объектларига онлайн саёҳат, «Взгляд молодого художника», «МегаМозг» каби кўплаб лойиҳаларни амалга ошириш режалаштирилган.

Айжамал МАХСЕТБАЙ қизи

СОҒЛОМ ТУРМУШ ТАРЗИ

ТЎҒРИ ОВҚАТЛАНИШ – САЛОМАТЛИК ГАРОВИ

Бутунжаҳон Соғлиқни сақлаш ташкилотининг маълумотига кўра, инсон саломатлигини белгиловчи омилларнинг 50 фоизи унинг овқатланиши ва ҳаёт тарзига, 20 фоизи наслга ва 10 фоизи тиббий хизмат сифатига боғлиқ экан. Бундан келиб чиқадики, инсоннинг яшаш тарзи ва овқатланиш маданияти унинг саломатлигида муҳим ўрин тутди.

Пандемия шароитида овқатланишни тўғри ташкил қилиш касалликнинг олдини олиш демакдир. Бугун шифокорлар ҳам дунё аҳолисига соғлиқни мустаҳкамлайдиган ва иммунитетни кучайтирадиган озиқ-овқат маҳсулотларини истеъмол қилишни тавсия қилмоқда. Кунлик рационга сабзавот ва меваларни кўшиш, шунингдек, аста-секин нон маҳсулотлари ва ширинликлардан воз кечиш зарур.

Витаминлар – ҳимоя куролли

Мутахассисларнинг фикрига кўра, вирусга қарши энг асосий компонентлардан бири руҳ моддаси ҳисобланади. Чунки айрим турдаги иммунитетни кучайтирадиган озиқ-овқат маҳсулотларини истеъмол қилишни тавсия қилмоқда. Кунлик рационга сабзавот ва меваларни кўшиш, шунингдек, аста-секин нон маҳсулотлари ва ширинликлардан воз кечиш зарур.

С витаминига бой озиқ-овқат маҳсулотлари (булғор қалампир, кашнич, картошка, қарам, гулқарам, помидор, олма, ананас, киви, қулупнай, апельсин, мандарин, лимон ва цитрус мева шарбатлари) ҳам иммунитетни ошириш билан бирга шамоллаш аломатларини енгиллаштиради. А ва

Е витаминлари кучли антиоксидант ҳисобланиб, нафас йўллари ҳужайралари эпителияларини касаллик кўзгатувчиларидан ҳимоя қилади. Ошқовок, ёнғок, бодом, сабзи А ва Е витаминларига бой егулик саналади. Шунингдек, кунлик таомномага пиёз, саримсоқпиёз ва занжабил кўшиш тавсия қилинади. Чунки улар табиий антибиотик ҳисобланиб, организмни токсинлардан тозалайди.

Иммунитетни мустаҳкамлаймиз

Ҳа, карантин вақтида ортиқча вазни тўпламаслик ва иммунитетни мустаҳкамлаш учун овқатланишни тўғри ташкил қилиш ғоятда муҳимдир.

Масалан:

- Тез-тез ва кам миқдорда овқатланишга ҳаракат қилинг;
- ёғлар, шакар, газланган ва шарбатли ичимликлар, хамир маҳсулотлари, чипслар, майонез ва ҳар қандай қайта ишланган гўшт маҳсулотларини истеъмол қилишдан чекланинг;
- кўпроқ сув ичинг. Оптимал миқдор кунига 2 литрни ташкил этади;
- таомномангиз кўпроқ витамин-

ларга бой овқатлар кўшинг;

- спиртли ичимликлардан воз кечинг. Алкоголь тўғридан-тўғри иммунитет душмани саналади;
 - фақат ошхонада овқатланг! Компьютер олдида, иш жойида ёки телевизор қаршида овқатланишни бас қилинг. Бу сизнинг меъёрда овқатланишингиз учун муҳим.
- Тўғри овқатланиш ушбу маҳсулотларни мос ва етарли миқдорда қабул қилиш демакдир. Барча турдаги овқат маҳсулотлари маълум миқдорда озукавий қийматга эга. Фақат уларни истеъмол қилишда зарур қоидаларга амал қилиш керак, холос. Яъни:
- овқатланаётган пайтда ҳеч қачон иш ва муаммолар ҳақида ўйлаш керак эмас;

таомни ҳар куни куннинг маълум бир қисмида ва маълум бир вақтда истеъмол қилиш лозим. Чунки ошқозон шунга кўникади ва шу вақтига келиб шира ажратишни кўпайтиради; кечки овқат ётишдан камида 4 соат олдин бўлиши зарур;

таом билан чой ўрнига шарбатлар ёки қайнатилган сув истеъмол қилиш тавсия этилади. Чунки чой таркибидаги танин овқат таркибидаги темир моддасининг организмга тўлиқ сўрилишига тўсқинлик қилиши мумкин.

М. ИМОМАЛИЕВ,
Мудофаа вазирлиги
Санитария-эпидемиология
назорат маркази мутахассиси

Тиббиёт ниқоблари ҳар қандай вирусли эпидемиянинг муҳим атрибутига айлангани узоқ тарихга бориб тақалади. У дастлаб XVIII аснинг охирида Европа касалхоналарида ишлатила бошланган. Ушанда инсоният тарихида 18 ой давом этган «испан гриппи»нинг тарқалиши оқибатида Ер юзиде 550 миллион нафарга яқин (29,5%) инсон касалланади. Бу оммавий грипп пандемиясидан 100 миллион нафарга яқин инсон қурбон бўлади. Натижада инсониятни оммавий ўлимдан сақлаб қолиш усули сифатида тиббиёт ниқоблари муомалага киритилади...

ҲИМОЯЛАЙДИ, ФАҚАТ...

ундан тўғри фойдаланилса

Мутахассисларнинг таъкидлашича, пандемия шароитида ниқобни тез-тез янгилаб туриш мақсадга мувофиқдир. Агар бу қоидага амал қилинмаса, ниқобнинг ўзи касаллик манбаига айланиши мумкин.

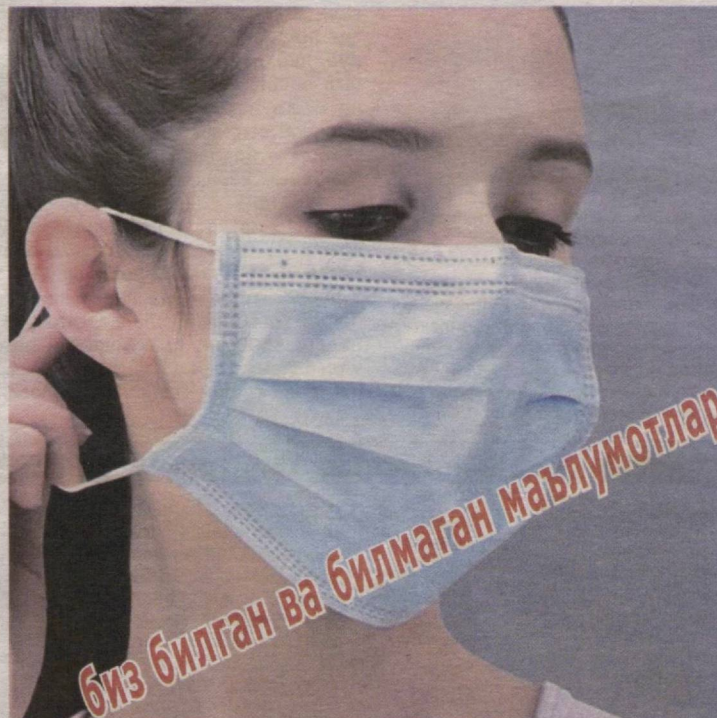
Ноттингем университетининг молекуляр вирусология фани профессори Жонатон Баллнинг фикрича, тиббий ниқоблар гриппдан ҳимоя қилишда махсус респираторлар сингари яхши натижа беради. Америкалик олимлар томонидан клиник шароитда яқинда ўтказилган тадқиқот ҳам буни тасдиқлади.

Аммо олимнинг таъкидлашича, аксарият одамларда унинг таъсири камроқ сезилиши мумкин. Чунки ҳамма ҳам кун бўйи ниқоб тақиб, уни мунтазам янгилаб туришга ҳафсала қилмайди.

Квинс университети қошидаги экспериментал тиббиёт институти доктори Коннор Бамфорднинг бу борадаги фикри ўзгача. Унинг таъкидлашича, оддий гигиена қоидаларига риоя қилиш ниқоб тақибдан кўра самаралироқ.

«Агар сиз аксириш пайтида оғзингизни ёпсангиз, қўлларингизни

Тиббий ниқоб ҳақида

Биз билган ва билмаган маълумотлар

мунтазам ювиб турсангиз ва ювилмаган қўлларингиз билан оғзингизга тегмасангиз, ҳаво орқали юқадиган вирусга чалиниш хавфини сезиларли даражада камайтираёсиз», дейди Коннор Бамфорд.

Британия соғлиқни сақлаш идорасининг янги ва зооноз касалликлар бўлими бошлиғи доктор Жек Даннинг сўзларига кўра, ниқоблар тўғри тақилса ва доимий равишда ўзгартириб турилса, фойда беради. Доктор Дан

биринчи навбатда гигиенага аҳамият беришни маслаҳат беради.

Ниқоблар учун восита

Тарих тавоҳи: инсоният мушкул вазиятга тушиб қолганда муаммага муқобил ечимлар излай бошлайди, натижада янги ихтиролар дунёга келади. Коронавирус пандемияси ҳам инновацион технологиялар учун янги даврни бошлаб берди.

Вирусли дунёда хавфсиз ва қулай яшаш учун турли воситалар ишлаб чиқилмоқда.

Соатлаб ниқобда юриш тиббиёт ходимлари учун ноқулайликлар туғдириши, хусусан, қулоқ терисининг қийилишига сабаб бўлиши табиий. Канадалик скаут Куинн Рони бу ноқулайликнинг соддагина ечимини топди. Ниқоб тутқичларини қулоқда эмас, бошнинг орқа қисмида тутиб туривчи содда мосламани 3D принтерда ишлаб чиқди ва ўз шахарчасидаги шифохоналарга бепул тарқатди.

Куиннинг оиласи мослама моделини интернетга жойлаштирган, кўнгилчилар уни 3D принтерда чиқариб, тиббиёт ходимларига ёрдам бериши мумкин.

Махсус қопламали ниқоб

Британиялик биохимик олимлар вирусдан ҳимоя қопламасига эга ниқоблар устида 10 йил давомида иш олиб боришган. Коронавирус пандемияси эса бу жараённи тезлаштирди. Virustatic Shield ниқоблари бошқа ниқоблардан фарқли равишда, микроб ва инфекциялардан ҳимояловчи махсус қопламага эга. У коронавирусдан ҳам ҳимоялаши айтилмоқда.

Ниқоб юз контурларига бир текисда кийилади, вирус юқиши хавфи бўлган аъзолар – оғиз, қулоқ, бурун соҳасини қамраб олади. Енгил матодан тайёрланган бўлганлиги учун узоқ вақт тақиб юришда ноқулайлик туғдирмайди, нафас олишга ҳалал бермайди. Кўп мартаба фойдаланишга мўлжалланган бўлиб, уни ювиб ишлатиш мумкин.

Г. ҲОЖИМУРОВА
тайёрлади.

ХАРБИЙ ТЕХНИКА

МАХСУС ДАСТУР АСОСИДА

Американинг «Боинг» ва «Сикорский» компаниялари мутахассислари SB-1 «Дефайнт» деб номланган янги тезувар вертолётни яратиш борасидаги илмий-тадқиқот ва тажриба-конструкторлик ишларини давом эттирмоқда.

Мазкур замонавий вертолёт АҚШ армиясининг Куруқликдаги қўшинлари учун мўлжалланган истиқболли машиналар туркумини яратиш дастури доирасида ишлаб чиқилмоқда.

SB-1 «Дефайнт» орқа томонида ҳаракатланувчи винта эга бўлган кўш ўқ схемаси бўйича қурилган. Алоҳида узел ва агрегатларнинг ердаги синовлари 2018 йилда ўтказилган, вертолётнинг дастлабки синов парвози эса 2019 йилнинг 21 мартда амалга оширилган.

Янги жанговар машинанинг максимал кўтарилиш оғирлиги 13,6 тонна ташкил этади. Мутахассислар фикрига кўра, «Дефайнт» максимал учиш тезлигини соатига 460 км.гача етказиши ва ўз бортида 12 нафаргача десантчиларни олиб учиши мумкин.

СОВРЕМЕННЫЙ БОЕВОЙ КОРАБЛЬ

Фрегат F 595 «Луиджи Риццо» ВМС Италии построен по программе FREMM. Был заложен 5 марта 2013 года на верфи «Рива Тригозо» компании «Финкантьери» в г. Генуя, спущен на воду 19 декабря 2015-го и вошел в состав флота страны в 2017 году. Его полное водоизмещение 6700 т, длина 144 м, ширина 19,4 м, осадка 5,4 м. Экипаж 131 человек, в том числе 23 члена авиагруппы.

Предусмотрена возможность для дополнительного размещения 25 человек. Главная энергетическая установка включает газовую турбину LM2500+ мощностью 32 МВт, четыре дизель-генератора общей мощностью 8,4 МВт и выдвигное подруливающее устройство. Наибольшая скорость хода 27 узлов, запас хода 6000 миль при скорости 15 узлов. Вооружение: 127-мм автоматическая установка (АУ) 127/64LW «Вулкан», 25-мм АУ, 16-ячеечная УВП «Силвер» А50 для ЗУР «Астер-15 -30», две четырехконтейнерные ПУ ПКР «Тезео» Mk 2 (безопас восемь единиц оружия), два трехтрубных торпедных аппарата для торпед MU-90. В состав радиоэлектронного вооружения корабля входят радиолокационные станции (РЛС) различного назначения (освещения воздушной и надводной обстановки, навигационные, управления огнем), бортовая гидроакустическая станция, гидроакустический комплекс с буксируемой гидроакустической решеткой активно-пассивного типа, АСБУ «Линк-11, -16 и -22», оптоэлектронная система поиска и сопровождения целей SASS IRST. Фрегат оборудован вертолетной площадкой для приема вертолета NH-90 либо EH-101. Имеются также два рабочих катера (длиной 7 и 11 м).

СИНОВЛАР ЯКУНИГА ЕТДИ

«Укроборонпром» давлат концерни матбуот хизмати хабарига кўра, мамлакатда Туркия мутахассислари билан ҳамкорликда яратилган ва танкларга қарши кураш учун мўлжалланган «Сердар» типидagi янги жанговар модуль синовлари якунига етказилган.

«Сердар» – масофадан бошқарилувчи ва стабиллаштирилган универсал қурол тизими бўлиб, куннинг исталган вақти ва ҳар қандай об-ҳаво шароитларида душмanning зирхли техникасига қарши юқори самарадорлик билан курашиш имкониятини таъминлайди. Калибри 130 мм.ли РК-2С типидagi танкка қарши бошқарилувчи ракеталар учун мўлжалланган ишга тушириш қурилмаларига (2 ёки 4 та) эга бўлган «Скиф» русумли юқори аниқликдаги танкка қарши ракета комплекси мазкур модулнинг асосий қуроли ҳисобланади. Маълумотларга кўра, бу турдаги ракеталар 5 км.гача узоқликдаги, қалинлиги 800 мм.гача бўлган зирхларни тешиб ўтишга қодир. «Сердар» модулига, шуниингдек, 5,5 км.гача узоқликдаги, қалинлиги 1 100 мм.гача бўлган зирхларни тешиб ўтишга қодир бўлган 152 мм.ли РК-2М типидagi ракеталарни ишга тушириш қурилмалари ҳам ўрнатилиши мумкин. Янги модуль турли типдаги жанговар воситаларга ўрнатилиши кўзда тутилган.

ИСТРЕБИТЕЛЬ ПЯТОГО ПОКОЛЕНИЯ

Китайский тактический истребитель (ТИ) «Цзянь-20» (J-20) пятого поколения был официально принят на вооружение Военно-воздушных сил Народно-освободительной армии Китая в марте 2017 года. Чэндусская авиационно-промышленная корпорация приступила к разработке данного истребителя в январе 2002-го.

Летные испытания опытного образца начались в январе 2011 года, а военным специалистам и широкой публике данный самолет был впервые представлен на международной авиационной выставке «Эршоу Чайна» в ноябре 2016-го. Основные характеристики истребителя «Цзянь-20»:

длина 13 метров, размах крыла 22 метра, высота 4,45 метра, площадь крыла 59 м²; масса пустого самолёта 17 тонн, максимальная взлетная масса 36 тонн, масса топлива 11,1 тонн. Тип силовой установки – два турбореактивных дизельных двигателя WS-15. Максимальная скорость полета 2448 км/ч, крейсерская – 1244 км/ч. Практическая дальность полета 5500 км, практический потолок 20000 метров. Вооружение – управляемые ракеты PL-10, -12, -21. Экипаж один человек. Истребитель построен с применением технологий малозаметности.

П. САЙДИВАЛИЕВ тайёрлади.

ОТИШМА НАТИЖАСИДА

Маҳаллий ҳокимиятдаги манбаларга таяниб, «Televisa» телеканали хабар беришича, Мексиканинг Гуанахуато штатида жойлашган ўзини идора қила олмайдиган шахслар учун мўлжалланган реабилитация марказида содир бўлган отишма 10 нафар ногироннинг ўлимига сабаб бўлди.

Кейинги йилларда Мексика ҳукуматининг босқинчиларга қарши курашишини анча жонлантирганга жавобан жиноий гуруҳлар томонидан зуравонлик ҳолатлари ҳам авж олди. Айниқса, 2018-2019 йиллар мамлакат тарихига энг кўп қотиллик содир бўлган давр сифатида қайд этилди.

БОШ КОТИБНИНГ ХАВОТИРИ

Хитойнинг кучайиши, иқтисодийнинг ўсиши, фаол ташқи сиёсати келгусида НАТОнинг эътиборини тортмай қўймайди, деди Шимолий Атлантика ҳарбий ташкилоти бош қотиби Енс Столтенберг НАТОнинг 2030 йилгача ривожланиш стратегиясини тақдим этаётган чоғда. «Хитойнинг иқтисодий ривожланиши ўзининг афзал томонларига ҳам эга: унинг иқтисодий тараққиёти туфайли минтақадаги миллионлаб одамлар қашшоқликдан халос бўлмоқда. Бироқ бу ўсиш НАТО иттифоқчилари учун маълум маънода хавотир ҳам уйғотади», дея таъкидлади бош қотиб.

ЖАНГАРИЛАР ҲУЖУМИ

«Боко Хаарам» радикал-исломий гуруҳнинг Нигерия шимоли-шарқидagi Борно штатидаги бўлинмасининг ҳужуми оқибатида камида 69 инсон ҳаётдан кўз юмди. Бу ҳақда «Рейтер» агентлиги ўз манбаларига таяниб маълум қилган. Хабарларга кўра, босқинчилар Фадума Колорам қишлоғига автомобиль ва мотоциклларда бостириб кирган ва ўт очишни бошлаган. Улар қишлоқни хонавайрон қилиб, 1 200 дан зиёд қорамол ва туяларни олиб кетишган.

Нигер, Камерун ва Чад ҳукумати томонидан «Боко Хаарам»га қаратилган ҳарбий кампанияга жавобан, гуруҳ мунтазам равишда террорчилик ҳаракатларини содир этмоқда.

Интернет материаллари асосида тайёрлади.

ЭНГ ЗАМОНАВИЙ КУТУБХОНАЛАР

МАЪРИФАТ ҲОҶИ

Бугунги кун замон технологиялари ривожланган даврда яшасак ҳам, аммо ҳаётимизда китобнинг ўрни бекиёсдир. 2019 йил «AIA, ALA Library Buildings Awards» танловида кишини лол қолдирувчи 8 та кутубхона ғолиб бўлди. Америка архитектура институти (AIA) ва Америка кутубхона ассоциацияси (ALA) билан биргаликда кутубхоналарнинг энг яхши архитектура лойиҳаларини танлаб олди.

Бостон жамоат кутубхонаси

Бостон жамоат кутубхонасининг марказий филиали икки йилда қайтадан ташкил этилди. Бино 1895 йилда қурилган тошли бункердан иборат янги қанотга эга бўлди. Эндиликда нурли хона янги майдонга эшик очди.

Шунингдек, Шарқий Бостоннинг янги кутубхонасида катталар, ўсмирлар ва болалар учун ҳудудларга бўлинган битта майдон ажратилган. Устунларсиз қурилган тўлқинсимон том қисми ўқихона залида кўёш нури оқимини чекаб туради.

Колумбус Метрополитан кутубхонаси, Уайтхолл филиали

Кутубхона Огайода, Марказий Колумбус

туманининг чеккасида жойлашган. Бу нафақат билимлар ибодатхонаси, балки ижтимоий ҳаёт маркази ҳамдир. Бино ичида катта ёруғ майдон бўлиб, жавон тўла китоблар жойлашган. Шунингдек, болалар ва ўсмирлар ҳудуди, очиқ компьютерлар ва сокин хоналар мавжуд.

Латвия миллий кутубхонаси

Янги кутубхона майдони – 182 000 м². Унинг вазифаси мамлакатнинг маданий меросини сақлаб, ҳимоя қилиб, оммага тақдим этиш ҳисобланади. Бу ерда архивларни рақамлаштиришга сўнгги технологиялар жавоб беради, бино эса Риганинг энг чиройли қадамжосига айланган.

Нью-Йорк жамоат кутубхонаси

Даставвал бир хонадан иборат бўлган Стэплтондаги кутубхонани кенгайтириш шаҳар ҳаётини яхшилаш учун қўйилган қадамлардан бири бўлди. Бино ёғочдан қурилган бўлиб, унда эски ва янги хоналар бирлашган.

Роза Ф. Келлер кутубхонаси ва жамоат маркази, Нью Орлеан

Кутубхона Нью-Орлеанда, Бродмур туманида жойлашган. Уни ташкил этишдан кўзланган асосий мақсад – Катрина тўфони

дан сўнг қайта тикланишнинг рамзини ақс эттиришдир. Шаҳарнинг собиқ мэри бу ерда яшил ҳудудни қолдиришни режалаштирган эди, бироқ аҳоли аввалги кутубхонани қайта қуришни талаб қилди.

Орегон университетининг Аллан Прайс илмий-тадқиқот маркази кутубхонаси

Мазкур кутубхонани лойиҳалаштириш ишларида университет талабалари иштирок этган. Хонага табиий ёруғлиқни камроқ тушириш мақсадида бино ер остида жойлашган. Босма маҳсулотлар билан банд майдон қисқарган – эндиликда кутубхонада талабалар ҳаётини қўллаб-қувватлаш энг устувор мақсад этиб белгиланган.

Варинадаги кутубхона, Виржиния

Кутубхона аввал тураржой бўлган ҳудудда жойлашган бўлиб, биринчи навбатда, маҳаллий ҳамжамиятнинг эҳтиёжларини қондиришга хизмат қилган. Лойиҳа муаллифлари бино атрофидаги ҳудудга тегинмасликка ва деразалардан атроф яхши кўринишига ҳаракат қилишган.

Инглиз тилидан
А. ЖОЛДАСБАЕВА таржимаси

«ҚАНТ» АЭРОДРОМИГА ОИД

Қирғизистон парламенти аъзолари Қирғизистон Республикасидаги Россия бирлашган ҳарбий базасининг бўлиш шартлари ва мақомига қўшимча киритишни ўз ичига олган протоколни ратификация қилиш тўғрисидаги қонун лойиҳасини кўриб чиқди ва маъқуллади. «Қирғизистон Қуролли Кучлари Бош штаби Келишувнинг 6-моддаси 10-пунктига ўзгартиш киритиш ишлаб чиқилди, унга кўра мазкур объектларнинг фойдаланиш муддати тугагунга қадар қирғиз томонига қайтарилиши кўзда тутилган. Бундан ташқари, учир-қўниш майдонлари объектларидан биргаликда фойдаланиш ҳам назарда тутилмоқда», дейилади ҳужжатда.

ШАҲАР РАИСИ ҲИБСДА

Тожикистоннинг Хатлон вилояти Кулоб шаҳар раиси Баҳром Иноятзода коррупцион характерда жиноят содир этгани боис ҳибсга олинди, дея хабар берди Тожикистон Миллий хавфсизлик давлат қўмитаси (МХДК) матбуот хизмати. Ҳодисанинг бошқа тафсилотлари ҳозирча номаълум. Бироқ муассасанинг «Ховар» ахборот агентлиги томонидан тарқатилган хабариде таъкидланишича, фирибгарлик гумони билан Кулоб шаҳар раҳбарининг хизмат машинаси хайдовчиси ва шаҳар раҳбарияти қабулхонаси мудири ҳибсга олинди.

МАТБУОТ КОТИБИДА КОРОНАВИРУС

Қозғоғистон Республикаси Президенти Қосим-Жомарт Тоқаевнинг матбуот котиби Берик Уали коронавирус юқтириб олганини маълум қилди. Унинг сўзларига қараганда, мамлакат раҳбари айна пайт режа бўйича ўз ишини давом эттирмоқда, Президентнинг соғлиғига ҳеч нима хавф солаётгани йўқ. Ушбу маълумотлар «Казинформ» давлат ахборот агентлиги томонидан тарқатилган. Республика бўйича жами касалланганлар 12 700 нафарга яқинлашди, тузалганлар 7 135 кишига етди. Мазкур хасталик туфайли ҳозиргача қўшни давлатда 53 киши ҳаётдан кўз юмди.

Интернет материаллари асосида тайёрланди.

МИНТАҚАДА

ХУҚУҚ

Ҳарбий прокуратура органларининг асосий вазифаларидан бири Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари ҳарбий хизматчилари ҳамда улар оила аъзоларининг ижтимоий муҳофазасига доир қонун ҳужжатлари ижросини амалда аниқ ва бир хилда таъминлаш ҳисобланади.

Жорий йилнинг май ойида Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг ўринбосари – Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий прокурорининг ташаббуси билан мазкур йўналишдаги қонунчилик ижроси Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятида жойлашган Мудофаа, Фавқулодда вазиятлар, Ички ишлар вазирликлари, Қоровул қўшинлари, Миллий гвардия тизимидаги ҳарбий қисм ва муассасалар кесимида ўрганилди.

Таҳлил натижасида жами 69 нафар ҳарбий хизматчининг фарзандлари тиббий меҳнат экспертиза комиссиялари хулосаларига кўра, I ва II-гuruh ногирони деб топилган бўлса-да, улардан амалдаги қонунчиликка зид равишда даромад солиғи умумий тартибда ундириб келинаётганлиги аниқланди.

Қонунчиликка кўра, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 29 июндаги «Ўзбекистон Республикасининг Солиқ сиёсатини такомиллаштириш концепцияси тўғрисида»ги Фармони асосан, 2019 йил 1 январдан бошлаб барча фуқаролар учун жисмоний шахслардан олинган даромад солиғининг ягона ставкасини 12 фоиз миқдоридан жорий этиш белгиланиб, айрим тоифадаги фуқароларнинг меҳнатга ҳақ тўлаш энг кам миқдорининг 1,41 баравари миқдоридаги даромадларини солиқ солишдан озод қилишнинг амалдаги тартиби сақлаб қолинган.

Мазкур тартиб янги таҳрирдаги Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексининг 380-моддасида ўз

ИЖТИМОЙ ҲИМОЯ — УСТУВОР ВАЗИФА

аксини топиб, унга кўра болагидан ногиронлиги бўлган шахс, доимий парваришни талаб этадиган фарзанди билан бирга яшаб, уни тарбиялаётган ота ёки онанинг даромадига камайtirилган ҳолда солиқ солиниши назарда тутилган.

Мазкур тоифадаги ҳарбий хизматчилардан эса солиқ имтиёзи татбиқ этилмасдан даромад солиғи умумий тартибда ундириб келиниб, ҳарбий хизматчиларнинг ҳуқуқлари бузилишига йўл қўйилган.

Ўрганишлар натижасига кўра, Тошкент ҳар-

бий прокуратураси томонидан назорат ҳудудида жойлашган барча тоифадаги қўмондонликларга ахборот хатлари киритилиб, ногирон фарзандлари мавжуд ҳарбий хизматчиларга қонунда белгиланган солиқ имтиёзларини 2020 йил июнь ойидан татбиқ этилиши йўлга қўйилди ҳамда 69 нафар ногирон фарзандни тарбиялаётган ҳарбий хизматчининг охириги ойлик иш ҳақларидан қонундаги имтиёз қўлланилмасдан ортиқча ундирилган жами 7 млн сўмдан ортиқ даромад солиғи қайтарилиб, уларнинг бузилган ҳуқуқлари тикланди.

Шунингдек, солиқ қонунчилигининг мазкур нормаси қўлланилмаслиги оқибатида 2019 йил 1 январь кунидан буён мазкур тоифадаги ҳарбий хизматчилардан ортиқча ушлаб қолинган даромад солиғини қайта ҳисоблаш ҳамда қайтариш чоралари кўрилмоқда.

Юқоридаги ҳолатлар республикаимизнинг бошқа вилоятлари кесимида ҳам ҳудудий ҳарбий прокуратуралар томонидан ўрганилмоқда.

**Адлия полковниги Шухрат ЗОИРОВ,
Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий
прокуратураси бўлим бошлиғи**

ЧАҚИРИЛУВЧИЛАР САЛОМАТЛИГИ НАЗОРАТДА

Шу кунларда катта-ю кичикнинг хаёлини карантин ташвиши, коронавирус муаммоси банд этган. Аммо чорасизликдан имкон топиб, фаолиятни давом эттириш лозим. Кун кеча армияга сараланган ўғлонларнинг бир гуруҳи мuddатли ҳарбий хизматга жўнаб кетди.

Хозирги пандемия шароитида юзма-юз мулоқот қилиш хатарли, албатта. Шу боис Республика Ҳарбий прокуратураси ва Тошкент ҳарбий прокуратураси ходимлари Ўзбекистон ёшлар иттифоқининг Тошкент шаҳар кенгаши ва шаҳар мудофаа ишлари бошқармаси билан ҳамкорликда она Ватан ҳимоясига отланган йигитлар билан видеомулоқот ўтказди.

Бинобарин, жорий йилнинг июнь ойи барча ҳудудларда «Ёшлар ойлиги» деб эълон қилинган муносабати билан маънавий-маърифий тадбирлар ўтказиш жадаллашди ва бу борада прокуратура органлари томонидан ёшларнинг ҳуқуқлари саводхонлигини ошириш, уларнинг

волонтерлик фаолиятини қўллаб-қувватлаш мақсадида ҳудудларда «Прокурор ва ёшлар» онлайн учрашувларини ташкил этиш назарда тутилган. Мазкур видеомулоқот айна ташаббусларнинг ижроси доирасида амалга оширилиб, унда иштирокчилар ўзларини қизиқтирган барча саволларга батафсил жавоб олди.

Куннинг иккинчи ярмида ҳарбий прокуратура ва Ёшлар иттифоқи вакиллари йиғув пунктида бўлиб, карантин шароитида бу ерда санитария-гигиена қоидаларига риоя этилган ҳолатлар билан танишдилар.

Дарҳақиқат, коронавирус пандемияси пайтида оиланинг камолга етган фарзандларини армияга жалб қилиш, уларнинг саломатлигини текшириб, мuddатли ҳарбий хизматга кузатиш катта ҳушёрликни ва карантин қоидаларига қатъий риоя қилиниши устидан доимий назоратни талаб этади. Бу ўринда

нафақат бир инсоннинг, балки бутун бир шахсий таркибнинг тақдири кафолатланади. Шу боис қатъий назорат остида дезинфекция ишлари олиб борилиб, чақирилувчилар барча метёрларга амал қилган ҳолда тиббий текширувдан ўтказилди.

Бу жараёнда мудофаа ишлари бошқармалари ва бўлимлари барча зарур анжомлар, кундалик тиббий воситалар билан тўлиқ таъминланди ҳамда Мудофаа вазирлиги Санитария-эпидемиология назорат маркази мутахассисларининг доимий фаолияти йўлга қўйилди.

Бу каби қатъий назорат ва ҳамжиҳатликда олиб борилган ишлар чақирилувчиларнинг саломатлигини кафолатлайди.

**Адлия майори Осим УМАРОВ,
Тошкент ҳарбий
прокурорининг катта ёрдамчиси**

ОГОҲЛИК

Ҳарбий қисм ва муассасаларнинг маъмурий ҳамда техник ҳудудларини ўсган ўтлардан ўз вақтида тозаласлик салбий оқибатларга, ёнғинлар содир бўлишига олиб келиши мумкин. Моддий бойликларимиз ва атроф-муҳитни содир бўлиши мумкин бўлган ёнғинлардан асрашда Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари Ички хизмат низомининг 17-иловаси ҳамда ёнғин хавфсизлиги қоидалари ва талабларини тўлиқ бажаришдан иборат. Жумладан:

иморатлар, мулк ва ҳарбий техника турган майдончалардан 40 метр яқинида очиқ оловдан фойдаланиш;

ҳарбий қисм ва муассасалар омборларининг (сақлаш жойларининг) техникавий ҳудудига гурут ва бошқа ёндирувчи анжомлари билан киритиш ман этилади;

омборлар (сақлаш жойлари) ҳудудида ўт-ўлан қуритиш ва қуруқ ўт-ўланларни ёқиб юборишга йўл қўйилмайди.

Бундан ташқари, ҳарбий қисм ва муассасаларда ёнғин хавфсизлигини таъминлаш мақсадида

ЁЗГИ МАВСУМДА...

қуйидагиларни бажариш талаб этилади:

ҳарбий қисм ва муассасаларда ёнғин хавфсизлиги режасига асосан Ўзбекистон Республикаси Давлат ёнғин хавфсизлиги хизмати ходимлари ҳамда Ўзбекистон Республикаси фавқулодда вазиятлар хизмати ходимлари билан ҳамкорликда «Ёнғин хавфсизлиги тайёргарлиги» мавзусидаги амалий ва назарий ўқув машғулотлари олиб бориш;

ёнғин ўчириш автомобилларини, ёнғин ўчириш мотопомпалари ва навбатчи техник шатакларини доимий соз ҳолатда сақлаш;

ёнғин пайтида сув таъминоти манбаларига, иморатларга бориш йўллари ва ҳудуд бўйича барча йўлаклар ёнғин ўчириш автомобилларининг ҳаракатланиши учун ҳар доим очиқ бўлиши лозим;

бирламчи ёнғин ўчириш воситалари, ҳовузлар, ёнғин ўчириш сўвқўтаргичлари ва жўмрақлар ишга яроқли бўлиши лозим, уларнинг турган

жойи андозавий кўрсаткичлар билан белгиланган бўлиши шарт;

бирламчи ёнғин ўчириш анжомларидан хўжалик ва бошқа ишларда фойдаланиш тақиқланади;

омборларда (сақлаш жойларида) йўлаклар ва чиқишларни тикчиланч қилиб юбориш, эшикларни ичкаридан занжирлаб ёпиш, шунингдек, жавончаларни қопламалаш ва деразаларни қоғоз, картон, полимер материаллардан қилинган плёнка ва ўтга чидамли моддалар билан ишлов берилмаган матолар билан қоронғи қилиб қўйиш ман этилади;

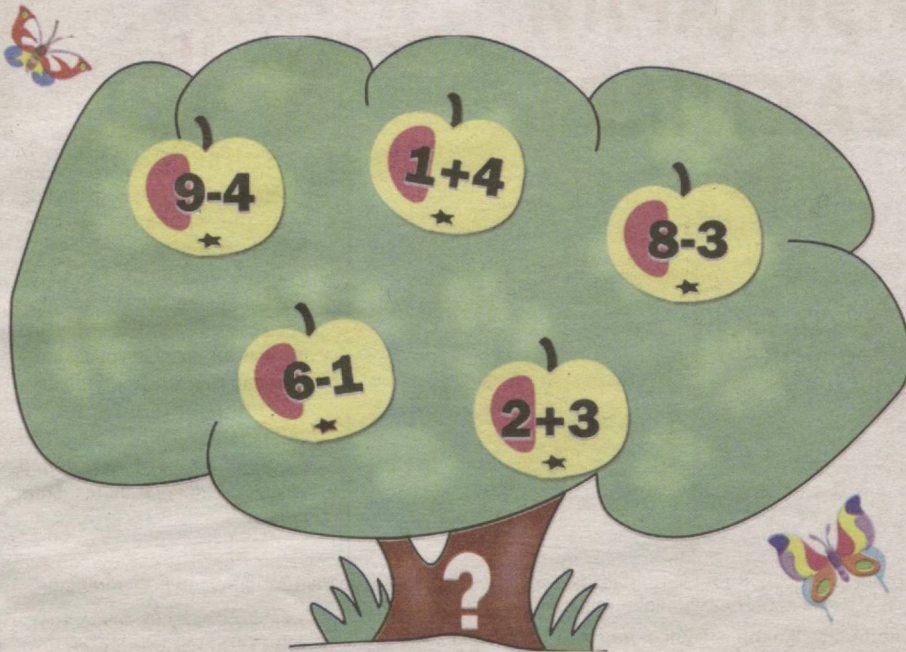
ёнғинга қарши муҳофаза нуқтаи назаридан текширилмаган хона ва омборхоналар (сақлаш жойи)ни қўриқлашга топшириш ман этилади.

**Подполковник Зокир КЕНЖАЕВ,
Тошкент гарнизони ёнғин назорати
инспекцияси бошлиғи**

Bolajon

Matematika olami

RAHMIDIL O'TINCHI

(ertak)

O'tinchi o'rmonga borib, o'tin uchun daraxt kesishga shaylanibdi. Qayin daraxti oldiga borib boltasini ko'targan ekan, daraxt tilga kirib, shunday debdi:

- Rahm qil, meni kesma, nihollarim hali yosh.

O'tinchining unga rahmi kelibdi. So'ng eman daraxtini kesmoqchi bo'libdi. Eman ham undan najot so'rabdi. O'tinchi yong'oq daraxtiga bolta ko'taribdi.

- Menga rahm qil, yong'oqlarim hali xom-ku! - debdi zorlanib u.

O'tinchi shumtol daraxtini kesmoqchi bo'libdi.

- Meni kesma, rahm qilgin, - debdi u ham. O'tinchi shumtolni kesmabdi. So'ng zarang daraxtining oldiga borgan ekan, u ham o'tinchiga yolvoribdi. O'tinchi zarang daraxtiga ham tegmabdi. Zirk daraxtining yoniga yaqinlashgan ekan u:

- Meni kesa ko'rma. O'zimning sharbatim bilan o'rmon hasharotlarini boqaman, - debdi.

O'tinchi zirk daraxtini ham kesmabdi. Qarasa, ro'parada tog'terak daraxti turganmish. Shuni kesa qolay, deb boltasini ko'targan ekan, tog'terak daraxti ham tilga kiribdi. O'tinchiga yalinibdi, yolvoribdi. O'tinchining rahmi kelib, uni ham kesmabdi. U yurib-yurib archa daraxtining oldiga boribdi, shu daraxtni kessammikan deb tursa: "Menga rahm qiling", deb ko'z-yosh qilibdi archa. O'tinchi uf tortibdi-yu, nari ketibdi.

U qarag'ay oldiga boribdi-da, endi shu daraxtni kesaman-u, uyga qaytaman, deb boltasini ko'tarsa; qarag'ay:

- Jon amaki, meni kesa ko'rmang, men odamlarga juda kerakman, - debdi.

O'tinchi uni ham kesmabdi. Shunday qilib, tol, qayrag'och, chinor daraxtlarining ham oh-u zorlarini eshitib, ularni ham kesmabdi. "Endi uyga o'tinsiz ketamanmi-a!" deb tursa, o'rmon ichidan oppoq soqolli nuroniy bir chol chiqib, o'tinchining oldiga kelaveribdi.

- Assalomu alaykum, otaxon, - debdi o'tinchi.

- Vaalaykum assalom, bolam, umring ziyoda bo'lsin, rahmat senga, bu daraxtlarning barchasi mening farzandlarim. Sen ularga rahm qilib kesmading. Sening bu xayrli ishing uchun mana bu tilla xipchini beraman. Bu xipchin seni baxtiyor qiladi, - debdi chol.

O'tinchi sevina-sevina xipchini olib, uyiga kelibdi. Xipchini silkitsa, nima istasa, muhayyo bo'libdi. Shunday qilib, kambag'al o'tinchi rahmdilligi tufayli baxt-saodatga erishibdi.

"Dunyo xalqlari ertaklari" kitobidan olindi.

LABIRINT

Asalari va Asalayiq

Asalari va Ayiq
Do'st bo'lib yashashardi.
Ari asal yig'ardi,
Ayiqvov tashishardi...

Yelkada katta bochka,
Maymoq qoqildi toshga.
Idishdagi bor asal,
Chaplandi egni-boshga.

- Kechir, meni arijon,
Chayqaldim misli qayiq.
- Hechqisi yo'q, - der do'sti,
- Endi sen - Asalayiq!

Bahodir OBID

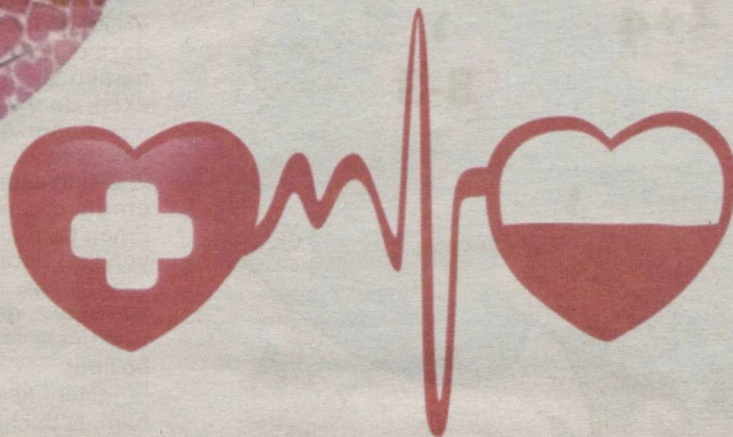
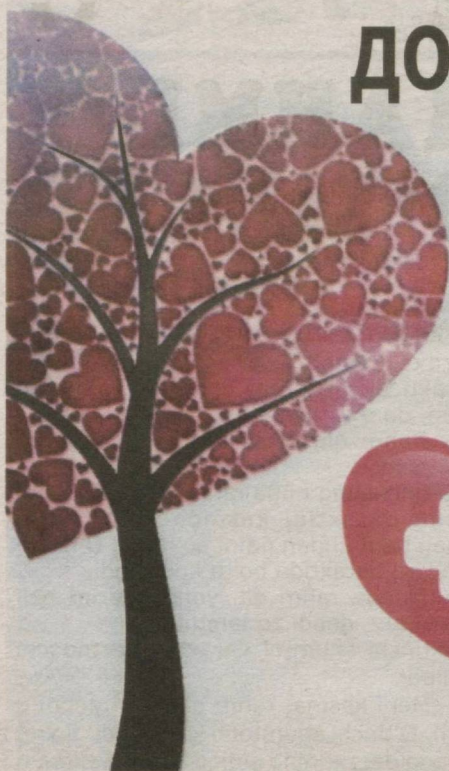

O'YLA, IZLA, TOP!

Sahifani M. MAHKAMOVA tayyorladi.

ДОНОРЛИК ҲАҚИДА ҚИЗИҚАРЛИ ФАКТЛАР

Муболағасиз айтиш мумкинки, донорлик қони ўзга инсоннинг ҳаётини сақлаб қолиш учун зарурдир. Эҳтимол, у севганингиз, яқинингиз ёки ҳатто ўзингиз бўлишингиз ҳам мумкин.

1. «Донор» сўзи лотинчадан таржима қилинганда, «туҳфа қилмоқ», деган маънони англатади. Чунки донор ўз қонини бериш орқали жамиятдошининг ҳаётини сақлаб қолиши, унга янги ҳаёт туҳфа қилиши мумкин. Донорлик икки шаклда: қон ва ички органларни тўлиқ ёки бир қисмини бериш орқали амалга оширилади. Донорлик қонига муҳтож инсон эса «қабул қилувчи» дейилади.

2. Катта инсон организмидан ўртача 5,5 литр қон бўлди, донордан бир мартали учун фақат 350–450 мл. литр олинади ҳолос.

3. Дунёдаги энг таниқли қон донори ҳаёти давомида 624 марта, жами 500 литр қон топширган.

4. Фаол донорлар юрак-қон томир касалликларидан камроқ азият чекадилар ҳамда йўл-транспорт ҳодисалари ва бошқа бахтсиз ҳодисаларда қон йўқотишлар-

га чидамлироқ бўладилар. Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти маълумотларига кўра, доимий равишда қон топшириб юрадиганлар ўртача 5 йил кўпроқ умр кўришади, чунки уларда гемопоз тизими – қизил суяк илиги ҳужайралари фаоллашиб, иммунитет мунтазам равишда рағбатлантириб турилади.

5. Тиббий эҳтиёжларни қон билан таъминлаш учун 1 000 нафарга камида 40 нафар донор бўлиш керак. Европада ўртача кўрсаткич – 25–27, АҚШ ва Канадада – 35–40.

6. Дунёда ҳар йили 85 миллиондан ортиқ қон топшириш амалга оширилади. Уларнинг 35 фоизи ривожланган мамлакатларга ва дунё аҳолисининг 75 фоизи истиқомат қиладиган ўтиш даври иқтисодиётига эга мамлакатларга тўғри келади.

7. Аҳолининг 10–15 фоизи донорлик қилиши мумкин, бироқ ҳақиқатда қон топширувчилар улардан ўн баробар кам.

8. Дунёда аҳолисининг ҳар учинчи инсонига ҳаётида бир бор

бўлса-да, қон қуйишга эҳтиёж туғилади. Россияда ҳар йили 1,5 миллион фуқарога қон қуйиш амалга оширилади.

9. Қон қабул қилувчига ўртача уч донорнинг қонини қуйишга тўғри келади.

10. Иккинчи жаҳон урушида донорлар сони 5,5 миллионга етган. Бунинг натижасида армияда 1,7 миллион консерваланган қон операциялар давомида 7 миллион қон қуйиш учун ишлатилган.

11. Донор мунтазам тиббий кўриклар ва энг кўп учрайдиган инфекцияларни бепул текшириш орқали ўз соғлиғини кузатиш имкониятига эга бўлади. Донор соғлом эканлигига шубҳаси бўлмади!

12. Донорликдан сўнг у 6 ой ўтиб, қайта текширувлардан ўтиш учун қон хизмати муассасасига келиб, ўзининг соғлом эканлигини ва қоннинг барча таркибий қисмлари уларга муҳтож бўлган одамларга қуйиш учун ишлатилиши мумкинлигини тасдиқлайди.

С. МАМИРЖОНОВА
тайёрлади.

БИР ЧИМДИМ

Тиллани олов билан,
аёлни тилла билан,
эркакни аёл билан
синайдилар.

СЕНЕКА

БИЛАСИЗМИ?

Марказий Осиё халқларида азалдан тўйларда қўчқор уриштириш маросимлари ўтказиб келинади. Бу ҳолат Польшада бошқача. Пойтахт Варшава яқинидаги бино олдида бўладиган эчкилар уруши доим минглаб сайёҳларни тўплайди. Йилнинг исталган пайти сайёҳларни ўзига ром этган бу жанг биздаги қўчқорлар урушидан нимаси билан фарқ қилади?

‘itʃetʌk
gidix ʃitʃetʃ ɛnʃ ‘gidʌ ɛlʃetʃ
dɒg zɪ ɛlɪdɪd-ɪdɪg ‘gɪʒɪn ɪnʃɛ
ɛwɛz ɛz z ɛʃlɛɔs dɛx nɛʃɪnɪ
lɛɔs nɛlɪgɪtɛndʌ ɛlɪkɔtɛɪ
onɪd ɪlɛʃtɪnɪv ɛwɛmɛd ɪɛwɛ
lɪɪ ɛɟɟ nɛʃnʌd ʃɔvʌʃ
Жавоб:

БИЛАСИЗМИ?

Ҳеч ўйлаб кўрганмисиз, нега матодорлар билан жангга фақат буқалар қўйилади? Сигирлар билан жанг ўтказилмаслигига аниқ бир сабаб бор. У нима?

‘ɪtʃetʃo ɡɪnoɪ ɪnɪdɛɪ
-ɛʃn ɪɪɛv nɛʃdʌ ɛlʃetʃ ɛlɪdɪd
dɛlɛnʌd ‘ɪtɛmʌɪɪ ɛʃnɔx ʒɪno
ɪdɛʃkʌk dɛɪɪlɪɔs
Жавоб:

КЕЛГУСИ СОНЛАРДА:

Амир Темур
қабрининг очилиш
тафсилотлари

Полигонда нима
гаплар?

VATANPARVAR

Муассис:

ЎЗБЕКИСТОН
РЕСПУБЛИКАСИ
МУДОФАА
ВАЗИРЛИГИ

www.mudofaa.uz

Бош муҳаррир:

майор
Аҳрор ОЧИЛОВ

Навбатчи:

Исломжон ҚўЧҚОРОВ

Саҳифаловчилар:

лейтенант
Рамиз ВАЛИЕВ
III даражали сержант
Олим БЕРДИЕВ

Мусахҳихлар:

Зебо САРИЕВА
Сайёра МЕЛИҚУЗИЕВА
Мастура ҚУРБОНОВА

Телефонлар:

71-260-36-50
Факс: 71-260-32-29.

ISSN 2010-5541

Таҳририятга келган қўлёзмалар тақриз қилинмайди ва муаллифларга қайтарилмайди. Мудофаа вазирлиги Ахборот ва оммавий коммуникациялар департаменти «Ватанпарвар» Бирлашган таҳририятнинг компьютер марказида саҳифаланди.

Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 2008 йил 6 июнда 0535 рақами билан рўйхатга олинган. Газетанинг етказиб берилиши учун обунани расмийлаштирган ташкилот жавобгар. Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

Буюртма: г-662
Ҳажми: 6 босма табоқ.
Бичими: А3.
Адади: 34 716 нусха.
Босишга топшириш вақти: 14:00.
Топширилди: 14:30.

Газета жума куни чиқади. Газета 1992 йилнинг 24 июнидан чиқа бошлаган.

Нашр кўрсаткичи: 114.
Баҳоси: келишилган нарҳда.
«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компаниясида чоп этилди. Босмаҳона манзили: Тошкент ш., Буюк Турон кўчаси, 41-уй.

1 2 3 4 5

Манзилимиз:
100164, Тошкент,
Университет кўчаси, 1-уй.